

รายนาม

ประมวลสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญ
และวิเคราะห์แนวโน้มกระบวนการยุติธรรม
ทางอาญาประเทศไทย

สำนักงานกึ่งการยุติธรรม
กระทรวงยุติธรรม

รายงานประมวลสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญ และวิเคราะห์แนวโน้มกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประเทศไทย

พิมพ์ครั้งที่ 1

จำนวน 300 เล่ม

จัดทำโดย ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม
สำนักงานกิจการยุติธรรม
โทร 0 2141 3779
www.oja.go.th

คณะผู้จัดทำ

นายสมณ พรหมรส

นางวรรณิ วงศาสุลักษณ์

นายอัสนีย์ สังขเนตร

พ.ต.ต.ชวนัสต์ เจนการ

นายวัฒนกร สันนุ้ย

นางอัฐิภิญญา ปานจันทร์

นางสาวรารภา แดงอินทวัฒน์

นางสาวสุพรรณิกา จันทรจิราวัฒน์

นายอัศวภูมิ ปล้องคง

รองผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม

นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ

สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม

นักวิชาการยุติธรรมชำนาญการ

สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม

นิติกรปฏิบัติการ สถาบันวิจัยและพัฒนากระบวนการยุติธรรม

นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ กองงานคณะกรรมการการยุติธรรมแห่งชาติ

นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ สำนักงานเลขาธิการกรม

นักวิชาการยุติธรรมปฏิบัติการ

สำนักนโยบายและประสานแผนกระบวนการยุติธรรม

นักวิชาการยุติธรรม ศูนย์พัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม

รายงาน

ประมวลสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญ
และวิเคราะห์แนวโน้มกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประเทศไทย

สารบัญ

หน้า

สารผู้อำนวยความสะดวกสำนักงานกิจการยุติธรรม

แนะนำหน่วยงานสำนักงานกิจการยุติธรรม

บทที่ 1 ที่มาและความสำคัญ 1

บทที่ 2 ประมวลสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญ 3

สถานการณ์การกระทำผิดคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย 3

คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ และคดีความผิดที่รัฐเป็นผู้เสียหาย

แนวโน้มคดีอาชญากรรมแยกตามเขตพื้นที่ 10

แนวโน้มคดีอาชญากรรมจากการสำรวจสถิติคดีอาชญากรรมภาคประชาชน 15

(Victim Survey) และการสำรวจการกระทำผิดด้วยการรายงานตนเอง

(Self-reported Crime Survey)

บทที่ 3 รายงานการวิเคราะห์แนวโน้มกระบวนการยุติธรรม 17

การจับกุมคดีเด็กและเยาวชนลดต่ำลงมาก 17

หลังจากที่มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

งานคุมประพฤติกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ 19

(Non-institutional Treatment)

งบประมาณและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม 22

ต้นทุน-ผลผลิตของกระบวนการยุติธรรม 26

บทที่ 4 บทสรุปและข้อเสนอ 29

ภาคผนวก

ผนวก ก สถิติคดีอาญา 5 กลุ่มย้อนหลัง 10 ปี 36

ระหว่างปี พ.ศ.2545 - 2554

ผนวก ข จำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีในสถานพินิจทั่วประเทศ 38

จำแนกตามฐานความผิด

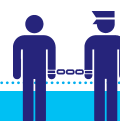
ผนวก ค ข้อมูลปริมาณงาน อัตรากำลัง 39

และงบประมาณของกรมคุมประพฤติ พ.ศ.2522-2555

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สถิติคดีอาญากลุ่มคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ และกลุ่มคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินแยกรายประเภท ย้อนหลัง 10 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2545 - 2554	4
2	สถิติผู้ประสบเหตุอาชญากรรมประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน และเพศ จากการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน	6
3	สถิติผู้ประสบเหตุอาชญากรรมจากการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน	16
4	จำนวนผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเปรียบเทียบกับจำนวนนักโทษเด็ดขาด ในเรือนจำ	21
5	ระยะเวลาเฉลี่ยในการคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี	22
6	สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2554 จำแนกตามประเภทงบประมาณ	25
7	สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2554 จำแนกตามสัดส่วนงบประมาณค่าตอบแทนบุคลากรและงบดำเนินการ	25

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	สถิติการรับแจ้งคดีอาชญากรรมในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2545-2554) ในกลุ่มคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน และคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย	5
2	เปรียบเทียบการจับกุมคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายประเภทกับคดียาเสพติดให้โทษ	6
3	สัดส่วนการจับกุมคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายประเภทต่างๆ	7
4	ผลการดำเนินการตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545	8
5	แนวโน้มจำนวนนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และผู้รอรับการตรวจพิสูจน์ซึ่งถูกส่งตัวไปควบคุมในเรือนจำตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด	8
6	แนวโน้มเด็กและเยาวชนกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด	9
7	แนวโน้มการจับกุมคดีมีและเผยแพร่วัตถุลามก	10
8	แผนที่แสดงสถานการณ์อาชญากรรมคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ	11
9	แผนที่แสดงสถานการณ์อาชญากรรมคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน	12
10	แผนที่แสดงสถานการณ์อาชญากรรมคดีความปลอดภัยของบุคคลในที่สาธารณะ	13
11	แผนที่แสดงการจับกุมคดียาเสพติดในระดับพื้นที่	14
12	ร้อยละของการประสบเหตุอาชญากรรมแยกตามการแจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ	15
13	ผลการสำรวจพฤติการณ์การกระทำผิดประเภทต่างๆ ของนักศึกษาทั่วประเทศ	16
14	จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจทั่วประเทศ	18
15	จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจทั่วประเทศแยกรายเดือน	18
16	เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจทั่วประเทศจำแนกรายข้อหา	19
17	ปริมาณงานของกรมคุมประพฤติ ปีงบประมาณ 2540-2554	20
18	จำนวนบุคลากรในสังกัดหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม	23
19	สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม	24
20	ต้นทุนผลผลิตในกระบวนการยุติธรรม	28

นิยามศัพท์

สถิติคดีอาญา 5 กลุ่ม หมายความว่า สถิติอาชญากรรมที่ได้จากข้อมูลการรับแจ้งคดีอย่างเป็นทางการของเจ้าหน้าที่ตำรวจ (Official Crime Record) โดยแบ่งคดีอาญาที่เกิดขึ้นออกเป็น 5 กลุ่ม โดยเน้นคดีกลุ่มที่มีความสำคัญอันส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยในสังคมและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเป็นเกณฑ์ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ ได้แก่ มาผู้อื่นโดยเจตนา ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ ลักพาเรียกค่าไถ่ และวางเพลิง

กลุ่มที่ 2 คดีที่เป็นความผิดต่อชีวิตร่างกายและเพศ ได้แก่ มาผู้อื่นโดยเจตนา มาผู้อื่นโดยไม่เจตนา ทำให้ตายโดยประมาท พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย และข่มขืนกระทำชำเรา

กลุ่มที่ 3 คดีที่เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์หรือประทุษร้ายต่อทรัพย์ ได้แก่ ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ กรรโชก ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ รับของโจร ทำให้เสียทรัพย์

กลุ่มที่ 4 คดีที่น่าสนใจ ได้แก่ โจรกรรมรถจักรยานยนต์ โจรกรรมรถยนต์ โจรกรรมโค-กระบือ โจรกรรมเครื่องมือเกษตร ปล้น-ชิงรถยนต์โดยสาร ปล้น-ชิงรถยนต์แท็กซี่ ข่มขืนและฆ่า ลักพาเรียกค่าไถ่ ฉ้อโกง ยักยอก

กลุ่มที่ 5 คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย ได้แก่ อาวุธปืน การพนัน ยาเสพติด ปราบปรามการค้าประเวณี และมีและเผยแพร่วัตถุลามก

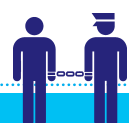
การสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน หมายความว่า การสำรวจข้อมูลอาชญากรรมจากประชาชนที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมโดยตรงในรอบปีที่กำหนดทำการสำรวจ โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์เชิงสำรวจ (Survey Research) ในการสุ่มตัวอย่าง

การสำรวจการกระทำผิดด้วยการรายงานตนเอง (Self-reported Crime Survey) หมายความว่า การสำรวจข้อมูลการกระทำผิดหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนด้วยการให้ผู้กระทำผิดหรือมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนให้ข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำผิดด้วยตนเอง

มาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด หมายความว่า การกระทำใดๆ อันเป็นการบำบัดการติดยาเสพติดและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติด รวมตลอดถึงการรักษาสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ซึ่งเสพยาเสพติดให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยไม่เสี่ยงต่อการเป็นผู้ติดยาเสพติด ซึ่งอยู่ในรอบการดำเนินการ พ.ร.บ. ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

นักโทษเด็ดขาด หมายถึง บุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามหมายจำคุกภายหลังคำพิพากษาถึงที่สุดและหมายความรวมถึงบุคคลซึ่งถูกขังไว้ตามคำสั่งที่ขบด้วยกฎหมายให้ลงโทษด้วย

ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี หมายถึง บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดและยังอยู่ในเรือนจำเพื่อรอการฟ้องคดีและรอคำพิพากษาของศาล

สารผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

ปัจจุบันสถานการณ์อาชญากรรมได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากบริบทความเปลี่ยนแปลงทั้งภาคการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้ที่ทันสมัยสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดมาตรการและนโยบายในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรม และเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานกิจการยุติธรรมตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาระบบข้อมูลอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมที่ทันสมัย จึงได้จัดทำรายงานสถานการณ์อาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมไทย โดยได้รวบรวมข้อมูลสถิติการดำเนินงานและข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม ประกอบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงเพื่อนำเสนอภาพรวมแนวโน้มสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญ และแนวโน้มการดำเนินการทางคดีและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม

รายงานประมวลสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญ และวิเคราะห์แนวโน้มกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประเทศไทยฉบับนี้เป็นการนำเสนอภาพรวมและแนวโน้มอาชญากรรมของประเทศ และเป็นการจัดทำรายงานผลการดำเนินมาตรการทางคดีและการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิด โดยความร่วมมือและสนับสนุนข้อมูลจากทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และสำนักงานสถิติแห่งชาติในการสำรวจข้อมูลอาชญากรรมภาคประชาชน จึงสำเร็จเป็นรูปเล่มดังปรากฏอยู่

หวังเป็นอย่างยิ่งว่ารายงานฉบับนี้จะสามารถใช้ประโยชน์ในการนำข้อมูลไปใช้กำหนดนโยบาย การวางแผน การพัฒนาการบริหารจัดการ และการพัฒนากระบวนการยุติธรรมในอนาคตต่อไป

(นายวิทยา สุริยะวงศ์)

ผู้อำนวยการสำนักงานกิจการยุติธรรม

แนะนำหน่วยงาน สำนักงานกิจการยุติธรรม

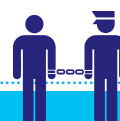
ปี พ.ศ.2545 นับเป็นปีที่มีความสำคัญต่อระบบราชการไทยเนื่องจากเป็นที่ได้มีการปฏิรูประบบราชการครั้งใหญ่ ซึ่งได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยในการปฏิรูประบบการยุติธรรมดังกล่าวได้มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาใหม่คือสำนักงานกิจการยุติธรรมมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการและบูรณาการกระบวนการยุติธรรมในภาพรวม เพื่อให้เป็นหน่วยงานกลางในการประสานและพัฒนางานในกระบวนการยุติธรรมที่กระจายอยู่ในความรับผิดชอบของหลายหน่วยงานให้มีเอกภาพและประสิทธิภาพ

กระบวนการยุติธรรมเป็นโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของประเทศ หากว่ากระบวนการยุติธรรมมีความเข้มแข็งก็จะช่วยเสริมสร้างให้สังคมมีความสงบสุขปลอดภัย และทำให้ประชาชนทุกคนได้รับความเป็นธรรมอย่างเสมอภาค ซึ่งสำนักงานกิจการยุติธรรมมีหน้าที่เป็นองค์กรหลักในการผลักดันการพัฒนากระบวนการยุติธรรมของประเทศไทย โดยมีการดำเนินงานในหลายด้านไม่ว่าจะเป็น

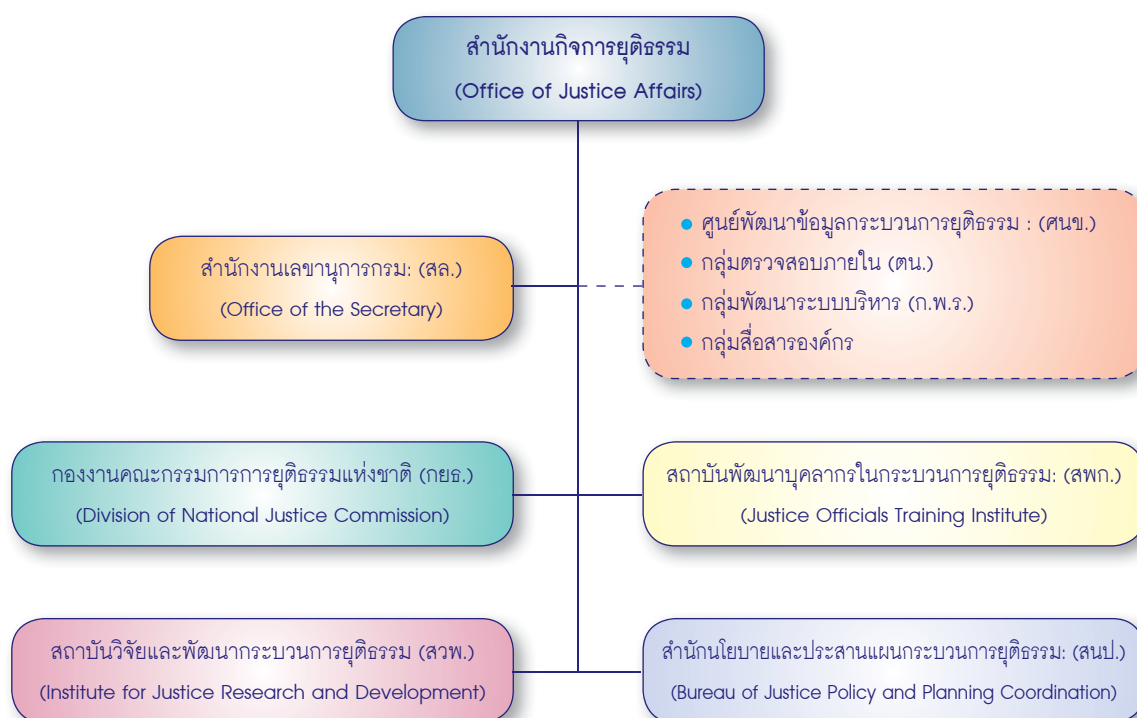
- เป็นหน่วยงานสำคัญในการทำหน้าที่เชื่อมประสานการให้ความช่วยเหลือและสร้างความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ทั้งหน่วยงานภายในกระทรวงยุติธรรม และนอกสังกัดกระทรวงยุติธรรม เช่น ศาล อัยการ และตำรวจ
- ผลักดันการพัฒนาองค์ความรู้ด้านงานวิจัย และการพัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม ให้กระบวนการยุติธรรมมีองค์ความรู้ที่ดีที่สุดเพื่อใช้ในการบริหารและพัฒนานโยบายด้านงานยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นการวิจัยด้านกฎหมาย ระบบงานยุติธรรม และทางด้านอาชีวศึกษา
- พัฒนาแผนงานกระบวนการยุติธรรมให้ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชน
- ติดตามประเมินผลการบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม
- ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นศูนย์กลางการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงที่ผ่านมาสำนักงานกิจการยุติธรรมมีผลงานต่างๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรม ดังนี้

- จัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติเพื่อส่งเสริมการพัฒนานโยบายกระบวนการยุติธรรมของประเทศ และเป็นศูนย์กลางประสานความร่วมมือของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมีผู้แทนจากทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมและผู้ทรงคุณวุฒิจากหลากหลายสาขาเป็นกรรมการ โดยสำนักงานกิจการยุติธรรมทำหน้าที่สำคัญเป็นเลขานุการของคณะกรรมการฯ
- จัดทำแผนแม่บทการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติ แผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม แผนแม่บทวิจัยกฎหมายและระบบงานในกระบวนการยุติธรรม และยุทธศาสตร์การพัฒนากระบวนการยุติธรรมจังหวัดชายแดนภาคใต้
- ยกร่างและให้ความเห็นกฎหมายสำคัญหลายฉบับ อาทิเช่น พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน การปรับปรุงกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงมีครรภ์ ร่างพระราชบัญญัติมาตรการแทนการฟ้องคดีอาญา เป็นต้น
- โครงการพัฒนาศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลกระบวนการยุติธรรมต้นแบบ
- และการเผยแพร่และเสริมสร้างองค์ความรู้การพัฒนากระบวนการยุติธรรม อาทิเช่น การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม วารสารกระบวนการยุติธรรม การสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชน และการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการสอบปากคำเด็กในชั้นสอบสวน เป็นต้น

โครงสร้างสำนักงานกิจการยุติธรรม

จากบทบาทและหน้าที่ของสำนักงานกิจการยุติธรรมในการผลักดันองค์ความรู้ด้านงานวิจัย และการพัฒนาข้อมูลกระบวนการยุติธรรม สำนักงานกิจการยุติธรรมได้ทำการรวบรวมและพัฒนาข้อมูลในกระบวนการยุติธรรม ตลอดจนศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์กระบวนการยุติธรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในการบ่งชี้สถานการณ์และนำไปใช้กำหนดนโยบายการพัฒนากระบวนการยุติธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น ตลอดจนเสริมสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรมเพื่อให้บริการทางวิชาการและให้ความรู้แก่ประชาชนที่สนใจ

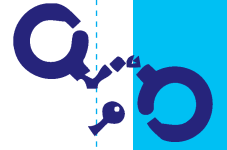
หนังสือรายงานสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญและวิเคราะห์แนวโน้มกระบวนการยุติธรรมไทยฉบับนี้ สำนักงานกิจการยุติธรรมได้จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอภาพรวมและแนวโน้มอาชญากรรมและกระบวนการยุติธรรมของประเทศ โดยได้ทำการวิเคราะห์และชี้ให้เห็นถึงสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมไทยในปัจจุบันและปัญหาสำคัญในกระบวนการยุติธรรมที่ควรนำไปพิจารณากำหนดนโยบายแก้ไข และใช้ประโยชน์ในการค้นคว้า อ้างอิงในทางวิชาการ สำนักงานกิจการยุติธรรมหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้ จะเป็นข้อมูลสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนานโยบายกระบวนการยุติธรรมในอนาคตต่อไป

บทที่ 1

ที่มาและความสำคัญ

การจัดทำรายงานสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญ และแนวโน้มกระบวนการยุติธรรมไทย

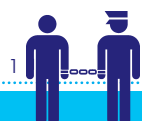

ปัจจุบันสถานการณ์อาชญากรรมในสังคมไทยมีความหลากหลายสลับซับซ้อนมากขึ้นตามสภาพการพัฒนาประเทศ การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ในการกำหนดนโยบายการบริหารงานยุติธรรมที่เหมาะสมทันต่อเหตุการณ์ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดมาตรการและนโยบายในการแก้ไขปัญหาอาชญากรรมและเสริมสร้างกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ

โครงการจัดทำข้อมูลอาชญากรรมสำคัญและแนวโน้มกระบวนการยุติธรรมไทย เป็นการรวบรวมข้อมูลสถิติการดำเนินงานและข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวโน้มสถานการณ์สำคัญและแนวโน้มการปฏิบัติในการแก้ปัญหาอาชญากรรม โดยทำการวิเคราะห์แนวโน้มและพยากรณ์ทิศทางความรุนแรงของการเกิดอาชญากรรมโดยอาศัยสถิติคดีอาชญากรรม และการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน (Crime Victimization Survey) ประกอบกับการสำรวจการกระทำผิดด้วยการรายงานตนเอง (Self-reported Crime Survey) นอกจากนี้ยังได้ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินการในทางคดี การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด และข้อมูลการบริหารงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม จากการเก็บข้อมูลอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม

จากการประมวลสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญ และวิเคราะห์แนวโน้มกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประเทศไทยแสดงให้เห็นถึงข้อมูลสำคัญดังนี้

- สถิติอาชญากรรมแสดงแนวโน้มอาชญากรรมประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและทรัพย์สินที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การจับกุมคดีรัฐเป็นผู้เสียหายโดยเฉพาะคดียาเสพติดกำลังเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว
- ผลสืบเนื่องจากการประกาศใช้ พ.ร.บ. ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 เกี่ยวกับการจัดแบ่งระดับภาพยนตร์ตามความเหมาะสมของผู้ชม ทำให้ผลการจับกุมคดีมีและเผยแพร่วัตถุลามกมีแนวโน้มลดลงมากตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา
- สถานการณ์อาชญากรรมแยกตามเขตพื้นที่แสดงให้เห็นว่าพื้นที่ภาคใต้มีสถานการณ์คดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศรุนแรงที่สุด ส่วนคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินจะมีแนวโน้มรุนแรงในพื้นที่ภาคกลางและเขตเมืองใหญ่ ในส่วนคดียาเสพติดสถานการณ์การจับกุมคดียาเสพติดจะกระจุกตัวอยู่ในพื้นที่ตอนกลางและเขตเมืองใหญ่

- ผลการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนบ่งชี้ว่าคดีอาชญากรรมจำนวนมากไม่ได้ถูกนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยผู้ประสบเหตุเกินกว่าร้อยละ 60 ไม่ได้แจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ
- การสำรวจพฤติกรรมกระทำความผิดของนักศึกษาทั่วประเทศพบว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วประเทศมากกว่า 2 ใน 3 เคยมีพฤติกรรมกระทำความผิด โดยส่วนใหญ่เกี่ยวกับการขโมยทรัพย์สินสมาชิกในครอบครัว การพนัน และความผิดที่เกี่ยวข้องกับการเสพยาของมึนเมา
- สถิติผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาที่อยู่ในเรือนจำของประเทศไทยอยู่ในอัตราที่สูงมาก (เกินกว่าร้อยละ 25) ซึ่งคดีอาชญากรรมให้โทษมีระยะเวลาการคุมขังเฉลี่ยสูงสุด โดยมูลเหตุที่ต้องถูกคุมขังส่วนใหญ่แล้วเนื่องจากไม่มีหลักทรัพย์ในการประกันตัว
- ภาระงานของหน่วยงานคุมประพฤติซึ่งเป็นหน่วยรับผิดชอบหลักในการดำเนินมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ (Non-institutional Treatment) เพิ่มขึ้นมากตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 เป็นต้นมาจากรอบเขตความรับผิดชอบที่เพิ่มมากขึ้น ในขณะที่สัดส่วนกำลังพลและงบประมาณไม่ได้เพิ่มขึ้นตามสัดส่วนปริมาณงาน
- ภายหลังการประกาศใช้ พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ปรากฏว่าการจับกุมดำเนินคดีเด็กและเยาวชนลดต่ำลงมากอย่างเห็นได้ชัด
- งบประมาณหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานตำรวจเป็นหน่วยงานที่ได้รับงบประมาณและมีบุคลากรมากที่สุด
- ข้อมูลการวิเคราะห์ต้นทุนผลผลิตขั้นตอนต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมปรากฏผลดังนี้
 - ต้นทุนผลผลิตในการป้องกันอาชญากรรมโดยประมาณ 759.87 บาท/คน (เทียบจากประชากรทั้งประเทศ)
 - ต้นทุนผลผลิตในการจับกุมและดำเนินคดีถึงขั้นศาลโดยประมาณ 62,386.20 บาท/คดี
 - ต้นทุนผลผลิตในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีการจำคุกและการคุมขังในเรือนจำโดยประมาณ 31,597.74 บาท/คน/ปี
 - ต้นทุนผลผลิตในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดโดยวิธีการคุมประพฤติโดยประมาณ 1,798 บาท/คน
 - ต้นทุนผลผลิตในการบำบัดฟื้นฟูพฤติกรรมผู้กระทำความผิดและเยาวชนโดยประมาณ 31,648.44 บาท/คน/ปี

โดยในลำดับต่อไปจะได้รายงานข้อมูลทางสถิติและผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้รับทราบข้อเท็จจริงและสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมอันจะนำไปสู่การกำหนดนโยบายของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่ถูกต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับความเป็นจริงในปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นพื้นฐานการพัฒนากระบวนการยุติธรรมต่อไป

บทที่ 2

ประมวลสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญ

รายงานข้อมูลอาชญากรรมสำคัญและแนวโน้มกระบวนกรยุติธรรมไทยฉบับนี้ได้ทำการวิเคราะห์แนวโน้มอาชญากรรมย้อนหลัง 10 ปี (พ.ศ.2545-2554) โดยอาศัยข้อมูลจากสถิติคดีอาญา 5 กลุ่ม ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อทำการวิเคราะห์แนวโน้มอาชญากรรมทั้งในภาพรวมของประเทศและสถานการณ์อาชญากรรมแยกเป็นรายพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีการนำข้อมูลสนับสนุนจากการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน (Crime Victimization Survey) ซึ่งเป็นการสำรวจข้อมูลอาชญากรรมจากผู้ประสบเหตุทั่วประเทศซึ่งได้มีการจัดเก็บข้อมูลโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติร่วมกับสำนักงานกิจการยุติธรรมมาตั้งแต่ปี พ.ศ.2548 ในส่วนของคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายยังมีการใช้ข้อมูลจากการสำรวจอาชญากรรมด้วยการรายงานตนเอง (Self-reported Crime Survey) ที่ได้มีการสำรวจพฤติกรรมกระทำความผิดของนักศึกษาทั่วประเทศ ในปี พ.ศ.2553 มาประกอบเพื่อให้เห็นภาพความเปลี่ยนแปลงของอาชญากรรมในทุกมิติ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลแนวโน้มอาชญากรรมที่สำคัญปรากฏผลดังนี้

สถานการณ์กระทำความผิดประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย การกระทำความผิดประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน และคดีความผิดรัฐเป็นผู้เสียหาย

- 1) การรับแจ้งคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย และคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินมีแนวโน้มลดต่ำลง

จากการเปรียบเทียบข้อมูลการรับคดีอาชญากรรมในชั้นตำรวจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา (ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545-2554) พบว่าสถิติการรับแจ้งคดีอาชญากรรมประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ และคดีอาชญากรรมประทุษร้ายต่อทรัพย์สินมีแนวโน้มลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ.2549 เป็นต้นมา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการรับแจ้งอาชญากรรมประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายมีแนวโน้มลดลงทุกฐานความผิด โดยเฉพาะในส่วนของคดีทำร้ายร่างกายมีแนวโน้มลดต่ำในอัตราที่สูงมาก ซึ่งส่งผลต่อสถิติภาพรวมคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ ส่วนข้อมูลการรับแจ้งคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินจะลดลงในเกือบทุกกลุ่มความผิด ยกเว้นคดีโจรกรรมรถจักรยานยนต์ที่มีการรับแจ้งคดีเพิ่มสูงขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2549 และยังมีการรับแจ้งคดีอยู่ในอัตราสูงอย่างต่อเนื่อง (รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 1)

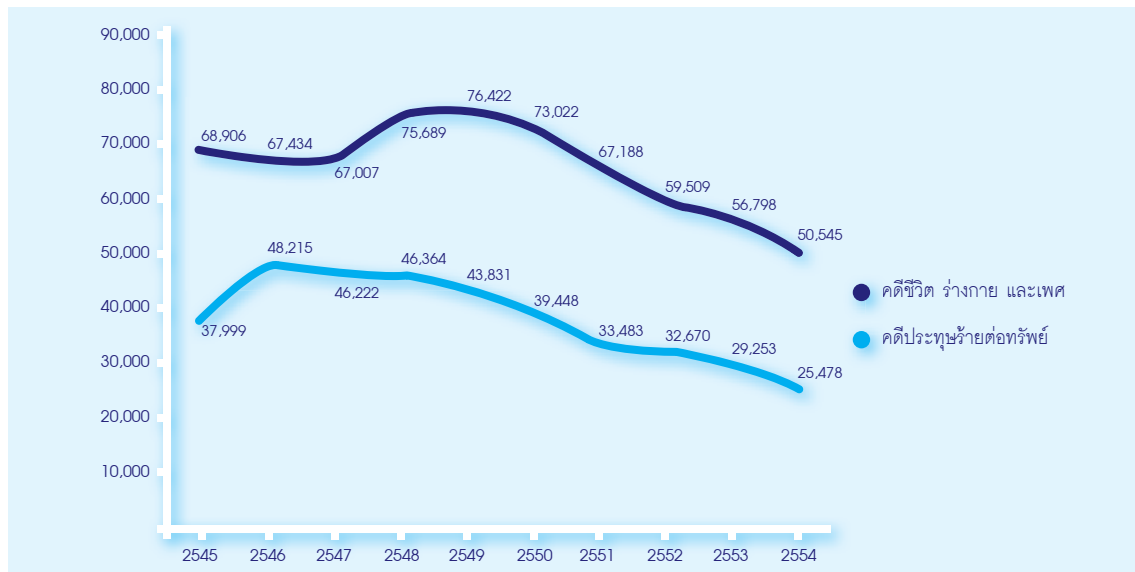

ตารางที่ 1: สถิติคือญาณกลุ่มคือประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ และกลุ่มคือคือประทุษร้ายต่อทรัพย์สินแยกกายประเภท ย้อนหลัง 10 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2545 - 2554

ประเภทความผิด	ปี พ.ศ.									
	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ										
ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา	4,538	6,434	4,337	4,758	4,624	4,435	3,974	3,712	3,654	3,307
ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา	276	346	339	358	327	267	258	287	257	604
ทำให้อยู่ตายโดยประมาท	246	268	265	247	290	222	241	194	169	236
พยายามฆ่า	5,092	7,190	6,903	7,146	7,100	6,710	5,564	5,439	4,852	4,460
ทำร้ายร่างกาย	23,412	29,166	29,350	28,765	26,267	22,662	18,802	18,358	16,066	13,100
ข่มขืนกระทำชำเรา	4,435	4,811	5,028	5,090	5,223	5,152	4,644	4,680	4,255	3,771
คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สิน										
ลักทรัพย์	57,413	52,987	52,752	60,390	62,578	62,000	57,457	50,431	48,790	44,270
วิ่งราวทรัพย์	2,952	3,661	3,569	4,312	4,146	2,905	2,817	2,439	2,081	1,741
ริบเอาทรัพย์สิน	12	13	15	51	17	23	17	14	14	11
กรรโชก	286	341	305	317	240	205	251	222	198	189
ชิงทรัพย์/ปล้นทรัพย์	3,041	4,250	4,115	4,124	3,758	2,960	2,443	1,992	1,638	1,147
รับของโจร	298	298	263	330	371	244	207	165	203	153
ทำให้เสียทรัพย์	4,904	5,584	5,988	6,165	5,312	4,685	3,996	4,246	3,874	3,034
โจรกรรมรถจักรยานยนต์	19,499	18,950	16,382	16,669	19,702	19,853	20,039	21,039	19,455	12,775
โจรกรรมรถยนต์	3,270	2,747	3,048	2,888	2,828	2,976	2,712	3,043	2,605	1,720

แหล่งข้อมูล: สถิติคือญาณ 5 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

แผนภูมิที่ 1: สถิติการรับแจ้งคดีอาญากรรมในรอบ 10 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2545-2554) ในกลุ่มคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์

แหล่งข้อมูล: สถิติคดีอาญา 5 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เมื่อพิจารณาจากภาพรวมรายงานข้อมูลสถิติอาญากรรมภาคประชาชนซึ่งเป็นการสำรวจข้อมูลผู้ประสบเหตุอาญากรรมก็แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มข้อมูลในทำนองเดียวกันว่าอาญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์และชีวิตร่างกายมีแนวโน้มลดลง โดยเปรียบเทียบอัตราส่วนผู้เคยประสบเหตุอาญากรรมในรอบ 1 ปี จากผลสำรวจอาญากรรมภาคประชาชนทั่วประเทศปี พ.ศ.2550 เทียบกับปี พ.ศ.2553 และปี พ.ศ.2555 พบว่าอัตราส่วนผู้ประสบเหตุในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์และชีวิตร่างกายลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยอัตราผู้ประสบเหตุในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในปี พ.ศ.2550 ร้อยละ 0.531 ลดเหลือร้อยละ 0.359 และ 0.209 ในปี พ.ศ.2553 และ พ.ศ.2555 ตามลำดับ ส่วนอัตราผู้ประสบเหตุในคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายจากเดิมร้อยละ 0.026 ในปี พ.ศ.2550 ลดลงเหลือร้อยละ 0.024 และ 0.012 ในปี พ.ศ.2553 และ พ.ศ.2555 ตามลำดับ ส่วนคดีความผิดเกี่ยวกับเพศมีอัตราการกระทำผิดลดลงเช่นเดียวกัน โดยในปี พ.ศ.2550 พบอัตราผู้ประสบเหตุร้อยละ 0.002 แต่ในปี พ.ศ.2553 และ พ.ศ.2555 พบอัตราผู้ประสบเหตุเหลือเพียงร้อยละ 0.001 ซึ่งสอดคล้องกับสถิติการรับแจ้งคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ตารางที่ 2: สถิติผู้ประสบเหตุอาชญากรรมประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกาย ทรัพย์สิน และเพศ จากการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน

	กทม. 2548 (ร้อยละ)	นครศรีธรรมราช 2549 (ร้อยละ)	ทั่วประเทศ 2550 (ร้อยละ)	ทั่วประเทศ 2553 (ร้อยละ)	ทั่วประเทศ 2555 (ร้อยละ)
ทรัพย์สิน	1.201	0.645	0.531	0.359	0.209
ชีวิตร่างกาย	0.054	0.030	0.026	0.024	0.012
เพศ	0.011	-	0.002	0.001	0.001

แหล่งข้อมูล: รายงานสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2548¹
 รายงานสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2549²
 รายงานสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนทั่วประเทศ พ.ศ.2550³
 ผลสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนทั่วประเทศ พ.ศ.2553 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ
 ผลสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนทั่วประเทศ พ.ศ.2555 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

2) การจับกุมคดียาเสพติดเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว

เมื่อวิเคราะห์สถิติการจับกุมคดีอาชญากรรมพบว่า การจับกุมคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายโดยเฉพาะคดียาเสพติดให้โทษมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมาก โดยเพิ่มขึ้นจากเดิมในปี พ.ศ.2547 จำนวน 195,981 คดี เพิ่มขึ้นเป็น 437,854 คดี ในปี พ.ศ.2554 (ดู แผนก ก.) ซึ่งแนวโน้มคดีอาชญากรรมดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ามีการจับกุมคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมในอัตราเพิ่มสูงขึ้นมากเรื่อยๆ

แผนภูมิที่ 2: เปรียบเทียบการจับกุมคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายประเภทกับคดียาเสพติดให้โทษ

แหล่งข้อมูล: สถิติคดีอาญา 5 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

¹สำนักงานกิจการยุติธรรม, รายงานข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2548 (สำรวจภายใต้โครงการนำร่อง ปี พ.ศ.2549), รายงานวิจัย, 2550

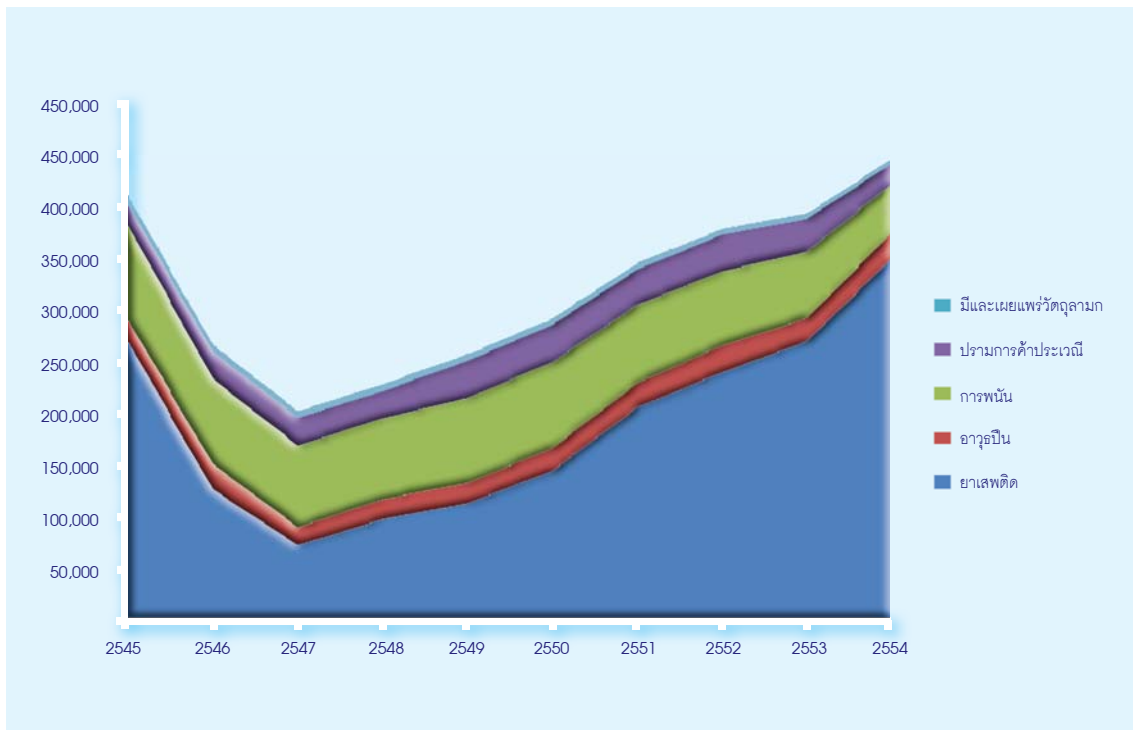
²สำนักงานกิจการยุติธรรม, รายงานข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2549 (สำรวจภายใต้โครงการนำร่อง ปี พ.ศ.2550), รายงานวิจัย, 2551

³สำนักงานกิจการยุติธรรม, รายงานข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนทั่วประเทศ พ.ศ.2550 (โครงการสำรวจ ปี พ.ศ.2551), รายงานวิจัย, 2552

คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายที่มีแนวโน้มสูงขึ้น พบว่าเป็นผลสืบเนื่องจากการจับกุมคดียาเสพติดให้โทษ ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมากอย่างรวดเร็ว ซึ่งการจับกุมคดียาเสพติดเมื่อเปรียบเทียบกับคดีในกลุ่มอื่นแล้ว เป็นสัดส่วนที่สูงมาก โดยในปี พ.ศ.2554 สัดส่วนการจับกุมคดียาเสพติดสูงถึงร้อยละ 78.55 ของการจับกุมคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายทั้งหมด ผลการจับกุมคดียาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นดังกล่าวได้ส่งผลให้มีผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพิ่มสูงขึ้นมากอย่างรวดเร็ว ทั้งในส่วนของผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการฟื้นฟูตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ในส่วนของนักโทษในเรือนจำที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และในส่วนของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดียาเสพติด แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มสำคัญที่นโยบายการบริหารงานยุติธรรมควรจะต้องมีการเตรียมเพิ่มขีดความสามารถและมาตรการต่างๆ รองรับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากขึ้นเรื่อยๆ

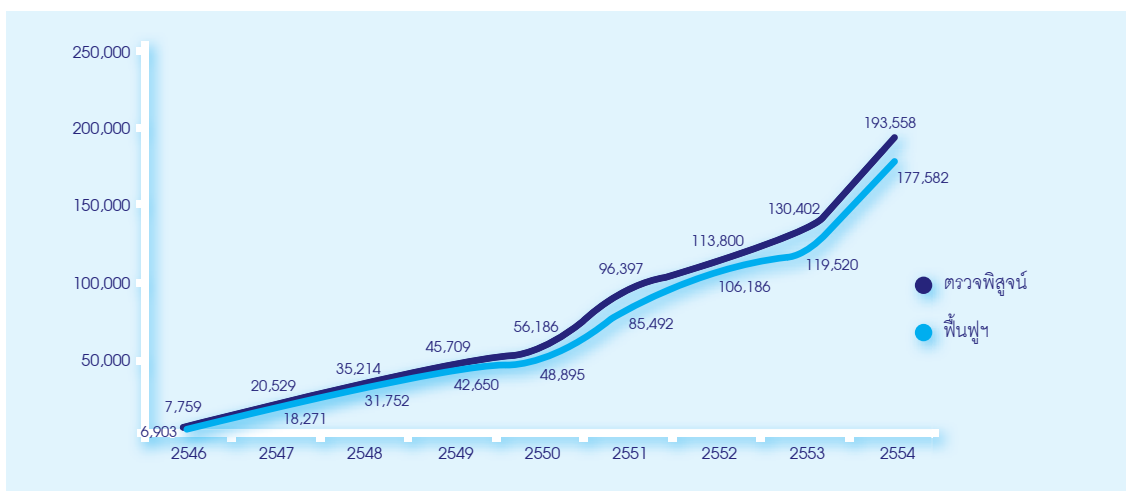
แผนภูมิที่ 3: สัดส่วนการจับกุมคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายประเภทต่างๆ

แหล่งข้อมูล: สถิติคดีอาญา 5 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ข้อมูลผลการดำเนินการตามมาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด แสดงให้เห็นว่า ผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการฟื้นฟูตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมากอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน (รายละเอียดปรากฏตามแผนภูมิที่ 4)

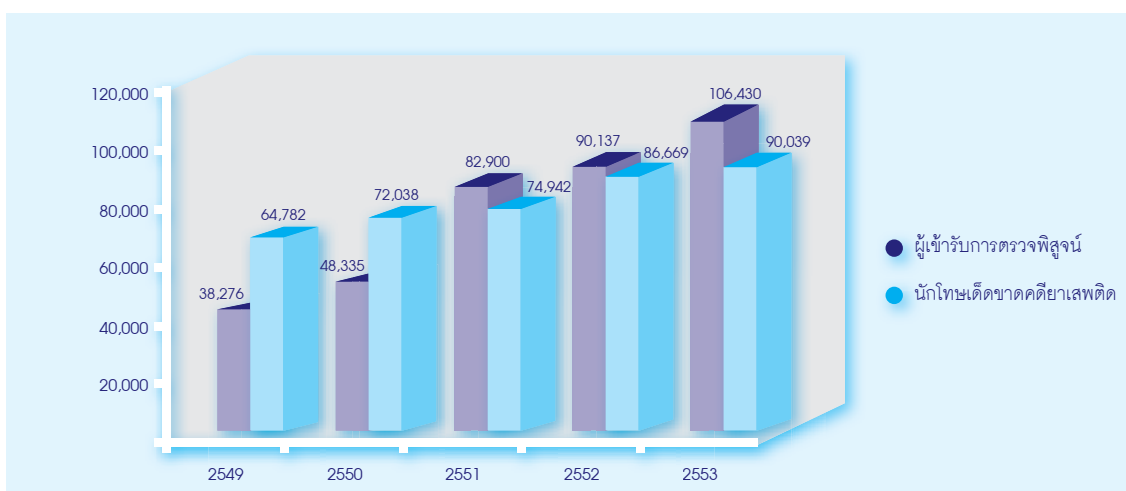
แผนภูมิที่ 4: ผลการดำเนินการตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545

แหล่งข้อมูล: สถิติผลการดำเนินการตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ของกรมคุมประพฤติ

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากข้อมูลนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติด พบว่าข้อมูลในทำนองเดียวกันว่านักโทษในคดียาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมากเช่นเดียวกัน ซึ่งตัวเลขที่เพิ่มสูงขึ้นนั้นทั้งในส่วน of นักโทษในคดียาเสพติด และผู้เสพยาเสพติดซึ่งถูกส่งเข้าเรือนจำเพื่อรอรับการตรวจพิสูจน์ตามมาตราการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปริมาณงานของเรือนจำในการดูแลผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่กำลังเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ อย่างรวดเร็ว

แผนภูมิที่ 5: แนวโน้มจำนวนนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำที่กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดและผู้รอรับการตรวจพิสูจน์ซึ่งถูกส่งตัวไปควบคุมในเรือนจำตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2545

แหล่งข้อมูล: ข้อมูลนักโทษในเรือนจำในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดและผู้รอรับการตรวจพิสูจน์ซึ่งถูกส่งตัวไปควบคุมในเรือนจำตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดของกรมราชทัณฑ์

สถิติการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน แสดงให้เห็นว่า แนวโน้มการดำเนินการในคดีเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มสูงขึ้นมากอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน ทั้งในส่วนของเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งถูกดำเนินคดีตามกระบวนการยุติธรรมในกระบวนการตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 (กฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน) และเด็กและเยาวชนผู้ติดยาเสพติดที่เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545

แผนภูมิที่ 6: แนวโน้มเด็กและเยาวชนกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

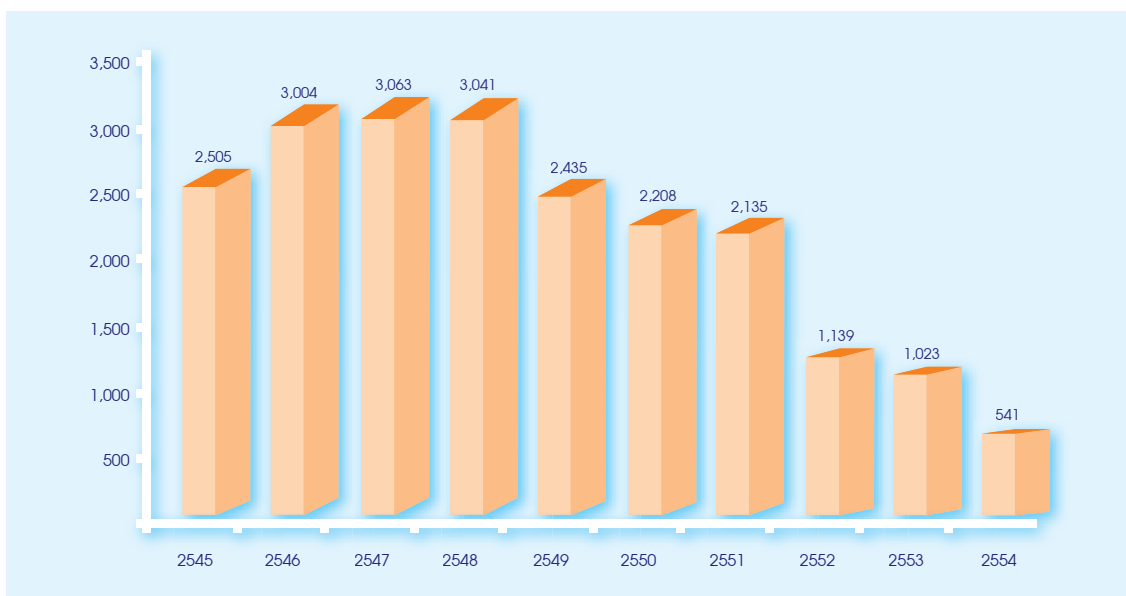
แหล่งข้อมูล: ข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดจากสถิติเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจทั่วประเทศ
ข้อมูลเด็กและเยาวชนซึ่งเข้ารับการตรวจพิสูจน์และบำบัดตาม พ.ร.บ.พินฟูฯ จากสถิติผลการดำเนินการตรวจพิสูจน์และฟื้นฟูแยกตามช่วงอายุของกรมคุมประพฤติ

3) การจับกุมคดีมีและเผยแพร่ข้อมูลลดน้อยลง

จากการวิเคราะห์สถิติการจับกุมคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย พบแนวโน้มที่น่าสนใจในคดีฐานความผิดมีและเผยแพร่ข้อมูลลดน้อยลงมากตั้งแต่ปี พ.ศ.2551 เป็นต้นมา โดยในปี พ.ศ.2554 มีผลการจับกุมเพียง 541 คดี ซึ่งผลการจับกุมเหลือเพียง 1 ใน 4 จากช่วงก่อนหน้าปี พ.ศ.2551 ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผลการจับกุมที่ลดลงสอดคล้องกับนโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization) ของฐานความผิดดังกล่าว อันเป็นผลสืบเนื่องจากการประกาศใช้ พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน พ.ศ.2551

ผลจากกฎหมายดังกล่าวได้เปลี่ยนจากระบบ “เซ็นเซอร์” “ภาพยนตร์” (รวมทั้ง หนังสือ สารคดี ละคร ที่อาจอยู่ในรูปของหนังที่ฉายในโรงหนังหรือฟิล์ม และหนังแผ่นประเภทวีซีดี วีซีดี ซีดีรอม) มาเป็นการจัด “เรตติ้ง” โดยกำหนดประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปีชม (ยกเว้นผู้บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส) สามารถวางจำหน่ายได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย

แผนภูมิที่ 7: แนวโน้มการจับกุมคดีมีและเผยแพร่วัตถุลามก

แหล่งข้อมูล: สถิติคดีอาญา 5 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

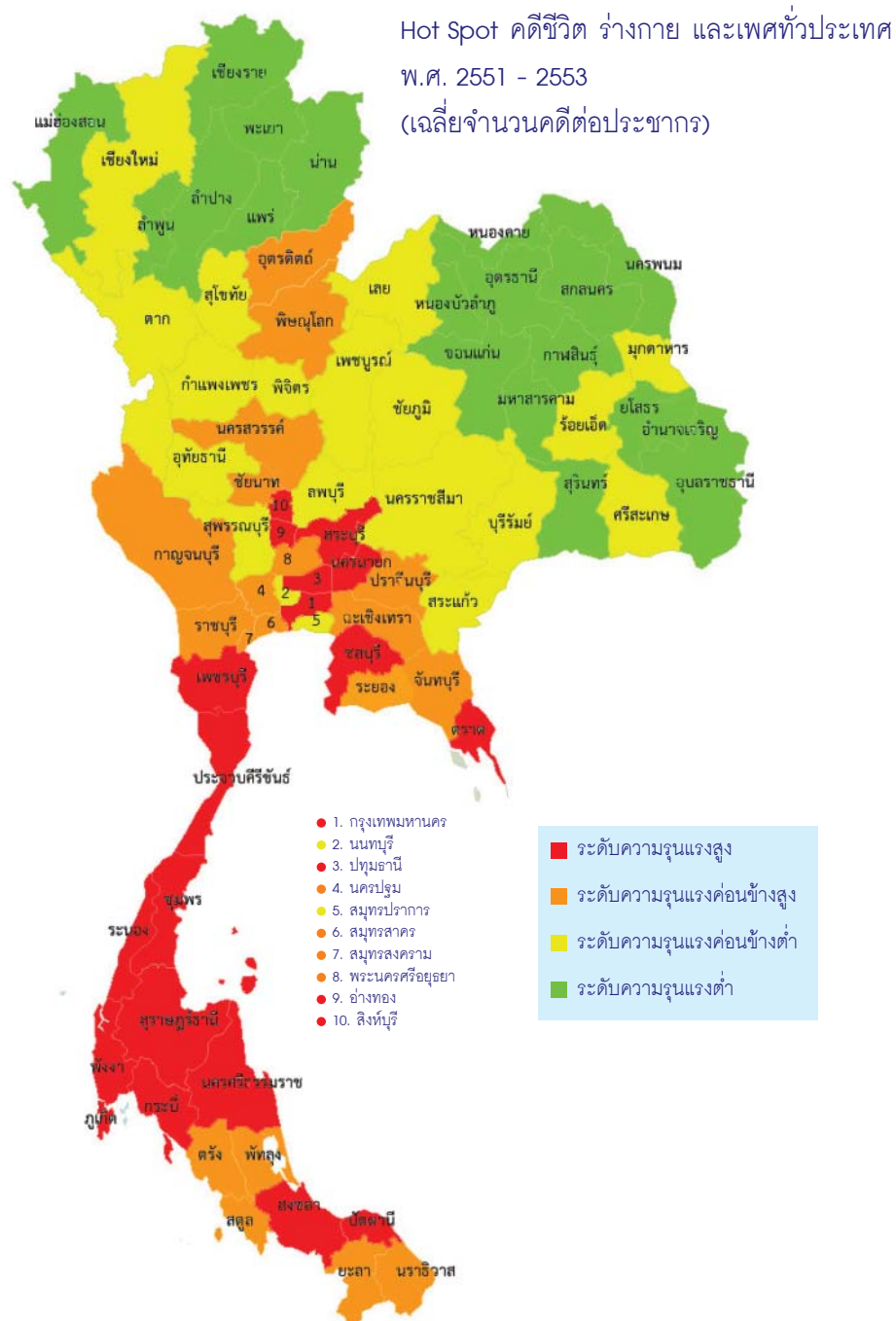
แนวโน้มคดีอาชญากรรมแยกตามเขตพื้นที่

รายงานสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญฉบับนี้ยังได้ทำการศึกษาคดีอาชญากรรมในระดับเขตพื้นที่โดยได้ทำการเปรียบเทียบอัตราคดีต่อประชากรในจังหวัดต่างๆ เปรียบเทียบกับสถิติการรับแจ้งอาชญากรรมแยกรายจังหวัดจากข้อมูลสถิติคดีอาญา 5 กลุ่มของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในช่วง 3 ปี ที่ผ่านมา (พ.ศ. 2551 - 2553) จากการวิเคราะห์สถานการณ์ความรุนแรงของอาชญากรรมในพื้นที่ต่างๆ ตามลำดับอัตราการเกิดอาชญากรรมต่อประชากรในกลุ่มคดี 3 ฐานความผิดหลัก อันได้แก่ คดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และเพศ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ และคดีความปลอดภัยของบุคคลในที่สาธารณะ (อันได้แก่ วิวังทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ และคดีปล้นทรัพย์) โดยแบ่งจังหวัดต่างๆ ตามอัตราการเกิดอาชญากรรมเป็น 4 ระดับ ตามช่วงชั้นของปริมาณคดีต่อประชากร ได้แก่ ระดับความรุนแรงอาชญากรรมสูง ระดับความรุนแรงอาชญากรรมค่อนข้างสูง ระดับความรุนแรงอาชญากรรมค่อนข้างต่ำ และระดับความรุนแรงอาชญากรรมต่ำ นอกจากนี้ยังได้มีการวิเคราะห์คดียาเสพติดโดยทำการเปรียบเทียบผลการจับกุมคดียาเสพติดแยกตามพื้นที่ต่างๆ ในทำนองเดียวกัน จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏผลดังนี้

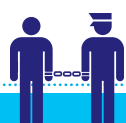

1) คดีอาชญากรรมประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในระดับพื้นที่พบว่าในพื้นที่ภาคใต้จะมีสถานการณ์คดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศรุนแรงที่สุด โดยกลุ่มจังหวัดทางภาคใต้ตั้งแต่เพชรบุรีลงไปเป็นกลุ่มจังหวัดที่มีอัตราคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศสูงที่สุด ส่วนพื้นที่กรุงเทพมหานคร ภาคตะวันออก และภาคกลางก็เป็นพื้นที่ที่มีสถานการณ์คดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศรุนแรง ในขณะที่พื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเขตพื้นที่ที่มีอัตราคดีต่ำสุด

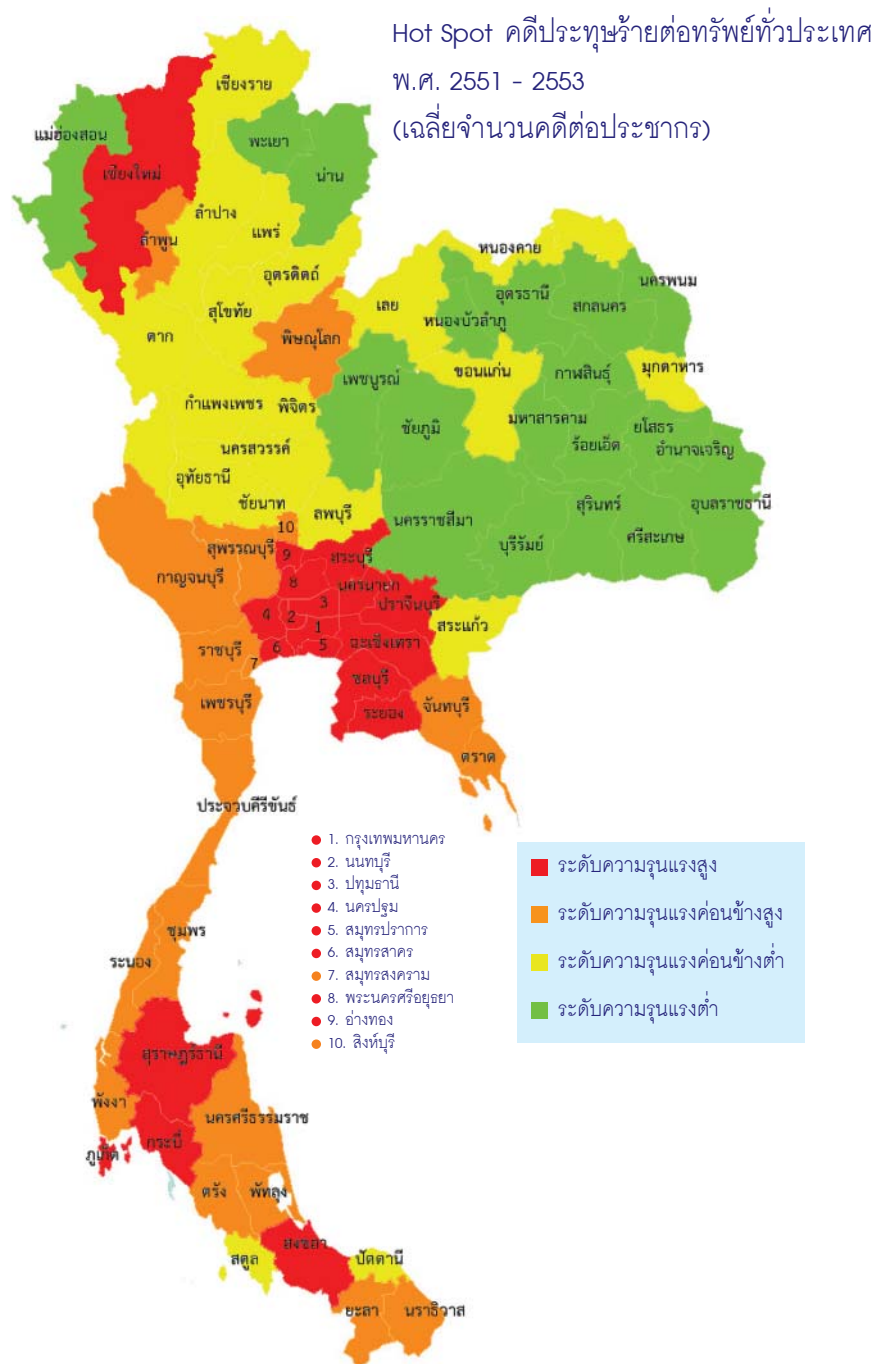

แผนภูมิที่ 8: แผนที่แสดงสถานการณ์อาชญากรรมคดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ

2) คดีอาชญากรรมประทุษร้ายต่อทรัพย์

จากการเปรียบเทียบอัตราคดีต่อประชากรในจังหวัดต่างๆ พบว่าคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์มีความรุนแรงสูงในเขตเมืองใหญ่ โดยจังหวัดที่เป็นเขตเมืองใหญ่ไม่ว่าจะเป็น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ สงขลา สุราษฎร์ธานี กระบี่ ชลบุรี พื้นที่ภาคกลางและตะวันออก ดิดกลุ่มจังหวัดที่มีอัตราคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์เกิดขึ้นมากที่สุด ส่วนพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่มีอัตราคดีต่ำสุด

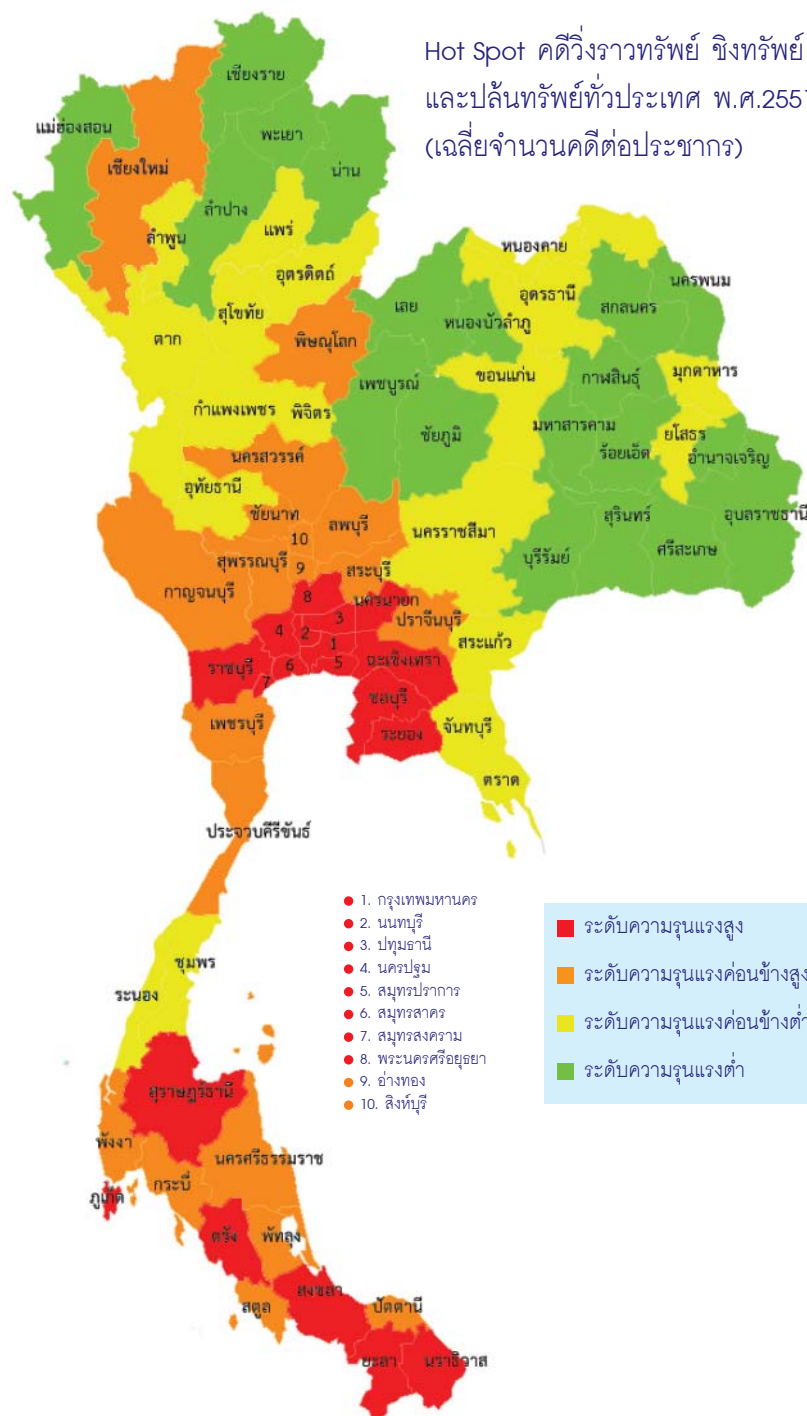

แผนภูมิที่ 9: แผนที่แสดงสถานการณ์อาชญากรรมคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์

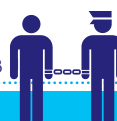

3) คดีความปลอดภัยของบุคคลในที่สาธารณะ (Street Crime)

จากการวิเคราะห์สถิติคดีความปลอดภัยของบุคคลในที่สาธารณะ โดยได้ทำการศึกษาอัตราคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดก่อเหตุซึ่งหน้าต่อเหยื่ออาชญากรรมได้แก่ คดีชิงทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ และคดีปล้นทรัพย์ พบว่า คดีในลักษณะดังกล่าวมีความรุนแรงสูงในเขตพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคใต้ โดยพื้นที่ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นพื้นที่ที่มีอัตราคดีต่ำสุด

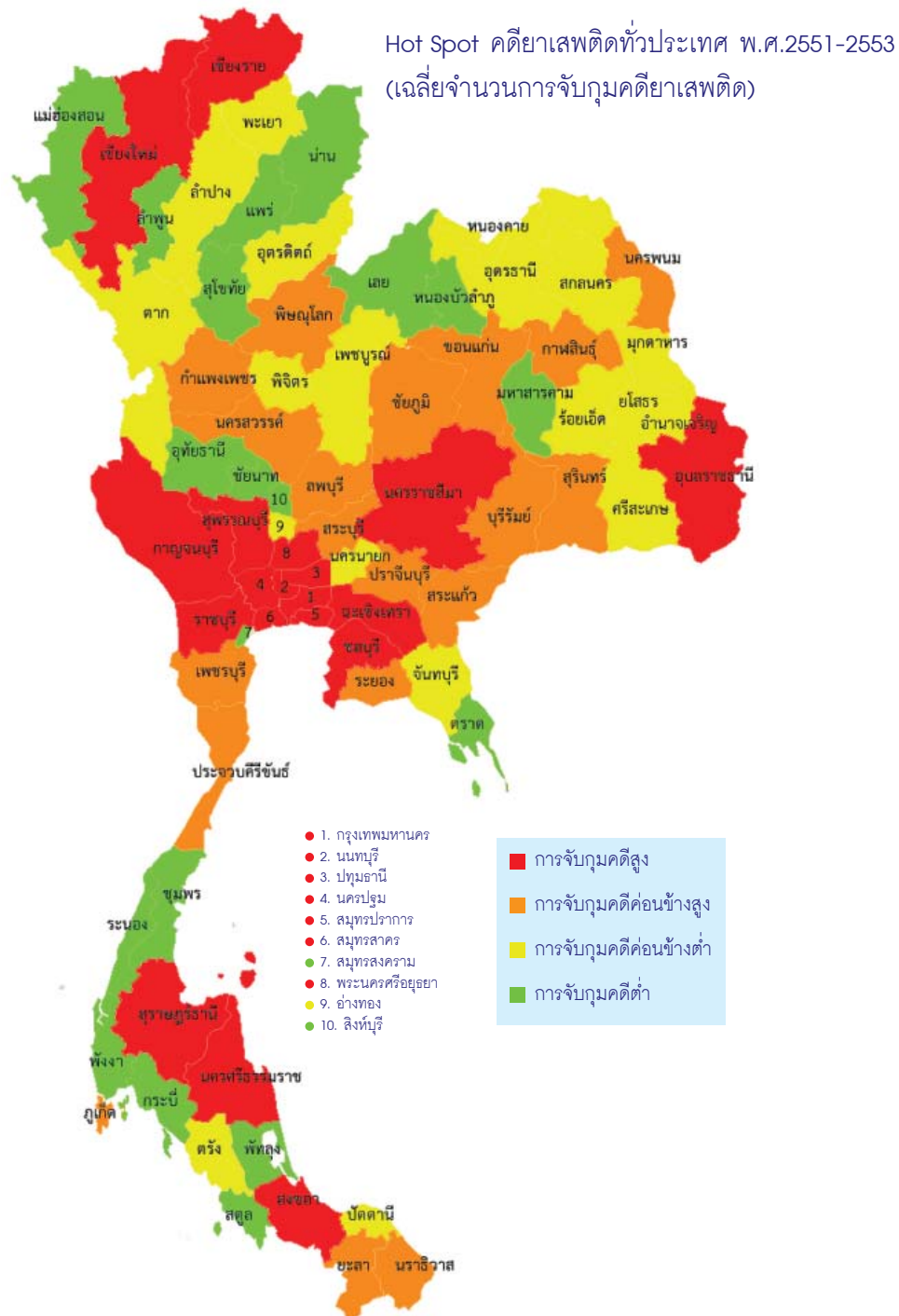

แผนภูมิที่ 10: แผนที่แสดงสถานการณ์อาชญากรรมคดีความปลอดภัยของบุคคลในที่สาธารณะ

4) เปรียบเทียบการจับกุมคดียาเสพติดในระดับพื้นที่

สถานการณ์การจับกุมยาเสพติดกระจุกตัวในพื้นที่ตอนกลางของประเทศ เขตเมืองใหญ่สำคัญ (กรุงเทพฯ ชลบุรี เชียงใหม่ เชียงราย อุบลราชธานี สงขลา นครราชสีมา) นอกจากนี้ยังมีการแพร่ระบาดไปยังพื้นที่อีสานตอนกลางและภาคเหนือตอนล่าง ซึ่งปัจจุบันพบการจับกุมคดียาเสพติดในอัตราค่อนข้างสูง

แผนภูมิที่ 11: แผนที่แสดงการจับกุมคดียาเสพติดในระดับพื้นที่

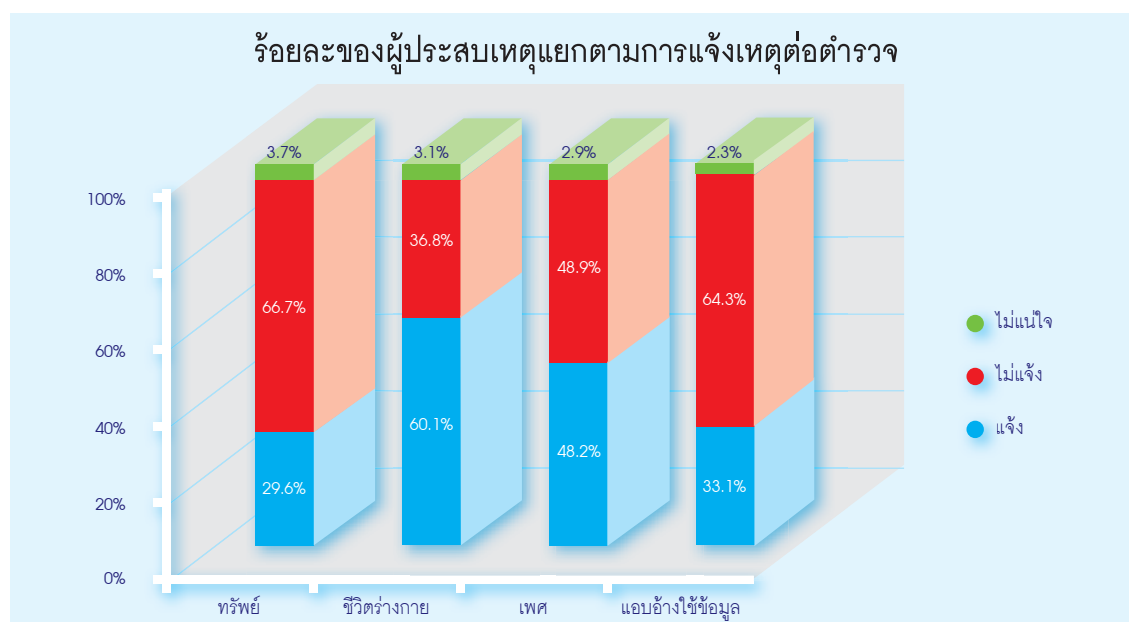

แนวโน้มคดีอาชญากรรมจากการสำรวจสถิติคดีอาชญากรรมภาคประชาชน (Victim Survey) และการสำรวจการกระทำผิดด้วยการรายงานตนเอง (Self-reported Crime Survey)

1) ผู้ประสบเหตุส่วนใหญ่ไม่แจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ

ข้อมูลการสำรวจคดีอาชญากรรมภาคประชาชนหลายครั้งที่ผ่านมา แสดงให้เห็นข้อมูลว่า ผู้ประสบเหตุส่วนใหญ่ไม่ได้แจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือผู้เกี่ยวข้อง โดยผลการสำรวจอาชญากรรมภาคประชาชนหลายครั้งที่ผ่านมาให้ข้อมูลในทำนองเดียวกันว่าผู้ประสบเหตุเกินกว่าร้อยละ 60 ไม่ได้แจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ (การสำรวจประชาชนในกทม. ปี พ.ศ.2549 ร้อยละ 63.3⁴, การสำรวจประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา ปี พ.ศ.2550 ร้อยละ 71.0⁵ และการสำรวจประชาชนทั่วประเทศปี พ.ศ. 2551 ร้อยละ 65.2 ตามลำดับ⁶) ซึ่งสาเหตุผู้ประสบเหตุส่วนใหญ่ไม่แจ้งเหตุเนื่องจากเห็นว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถทำอะไรได้ เห็นว่าเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่คิดว่าตำรวจจะให้ความช่วยเหลือ และได้จัดการกับเหตุที่เกิดขึ้นโดยวิธีอื่นแล้ว

แผนภูมิที่ 12: เปรียบเทียบการจับกุมคดีที่รัฐเป็นผู้เสียหายประเภทกับคดียาเสพติดให้โทษ

แหล่งข้อมูล: รายงานสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนทั่วประเทศ พ.ศ.2550

2) อาชญากรรมในเขตเมืองและกรุงเทพมหานคร

ข้อมูลจากการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนปี พ.ศ.2550 โดยทำการสำรวจประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไปทั่วประเทศ พบว่า ประชาชนร้อยละ 0.6 ประสบเหตุอาชญากรรม (ทรัพย์สิน ชีวิตร่างกาย เพศ และแอบอ้างการใช้ข้อมูลส่วนตัว) ส่วนใหญ่ผู้ประสบเหตุอยู่ในเขตเทศบาล คิดเป็นร้อยละ 0.8 เปรียบเทียบกับผู้ประสบเหตุที่อยู่นอกเขตเทศบาลมีเพียงร้อยละ 0.4⁷ เมื่อวิเคราะห์จากอาชญากรรมในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า กรุงเทพมหานครมีอัตราการเกิดเหตุสูงมากในทุกประเภทความผิดเมื่อเปรียบเทียบกับทั่วประเทศ⁸

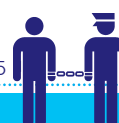
⁴อ้างถึงแล้วใน 3

⁵อ้างถึงแล้วใน 2

⁶อ้างถึงแล้วใน 1

⁷อ้างถึงแล้วใน 3

⁸อ้างถึงแล้วใน 1

ตารางที่ 3: สถิติผู้ประสบเหตุอาชญากรรมจากการสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน

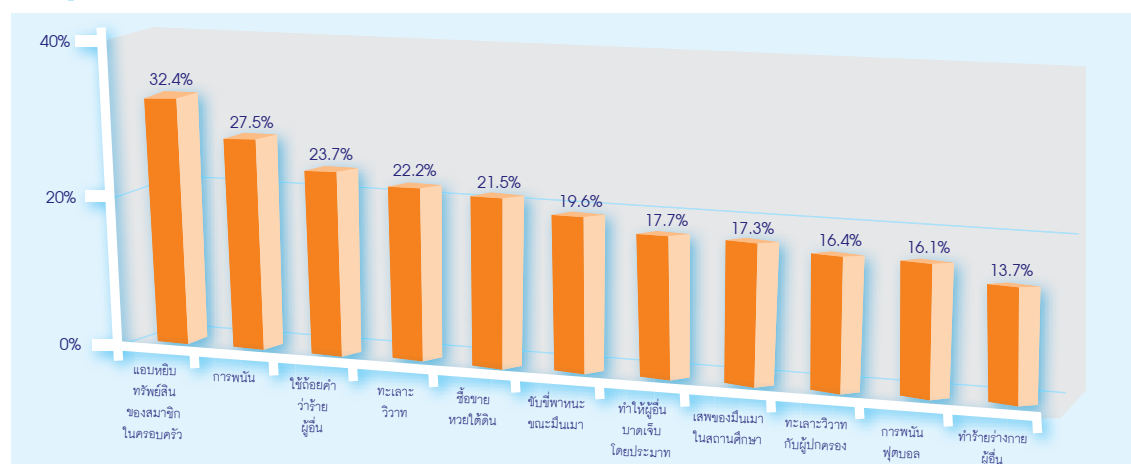
	กทม. 2548 (ร้อยละ)	นครศรีธรรมราช 2549 (ร้อยละ)	ทั่วประเทศ 2550 (ร้อยละ)	ทั่วประเทศ 2553 (ร้อยละ)	ทั่วประเทศ 2555 (ร้อยละ)
ทรัพย์	1.201	0.645	0.531	0.359	0.209
ชีวิตร่างกาย	0.054	0.030	0.026	0.024	0.012
เพศ	0.011	-	0.002	0.001	0.001
แอบอ้างใช้ข้อมูลฯ	0.024	0.012	0.006	0.012	0.005
รวม	1.29	0.69	0.56	0.40	0.23

แหล่งข้อมูล: รายงานสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร พ.ศ.2548
 รายงานสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช พ.ศ.2549
 รายงานสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนทั่วประเทศ พ.ศ.2550
 ผลสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนทั่วประเทศ พ.ศ.2553 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ
 ผลสำรวจสถิติอาชญากรรมภาคประชาชนทั่วประเทศ พ.ศ.2555 โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ

3) การกระทำผิดของนักศึกษา

โครงการสำรวจการกระทำผิดด้วยการรายงานตนเอง (Self-reported Crime Survey) ในปี พ.ศ. 2553 ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการกระทำผิดของนักศึกษาทั่วประเทศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างนักศึกษายอมรับว่าเคยมีพฤติกรรมการกระทำผิดมากกว่า 2 ใน 3 โดยพฤติกรรมการกระทำผิดส่วนใหญ่เกี่ยวกับการลักทรัพย์สินของสมาชิกในครอบครัว ความผิดเกี่ยวกับการพนัน และความผิดที่เกี่ยวข้องกับการเสพของมึนเมา⁹

แผนภูมิที่ 13: ผลการสำรวจพฤติกรรมการกระทำผิดประเภทต่างๆ ของนักศึกษาทั่วประเทศ

แหล่งข้อมูล: รายงานโครงการสำรวจการกระทำผิดด้วยการรายงานตนเอง พ.ศ.2553

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการกระทำผิดตามกลุ่มเพื่อน โดยผลการสำรวจบ่งชี้ว่ากลุ่มตัวอย่างร้อยละ 67.4 มีบทบาทเป็นผู้ตาม มีลักษณะร่วมกันกระทำร่วมด้วยช่วยกัน 16.6 โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่มีบทบาทเป็นผู้นำเพียง ร้อยละ 16.0¹⁰

นอกจากนี้ในการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกระทำผิด พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกระทำผิดสูงได้แก่ ปัจจัยทางครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ และสิ่งยั่วยุทางสังคม สื่อที่นำเสนอความรุนแรง การเปลี่ยนทางสังคมอย่างรวดเร็ว และสังคมปัจจุบันที่เน้นวัตถุนิยม¹¹

⁹ พรณิภา บุรพาชีพ และคณะ, โครงการสำรวจการกระทำผิดด้วยการรายงานตนเอง (Self-reported Crime Survey), รายงานวิจัย, สำนักงานกิจการยุติธรรม, 2553

¹⁰ อ้างถึงแล้ว เรื่องเดียวกัน

¹¹ อ้างถึงแล้ว เรื่องเดียวกัน

บทที่ 3

รายงานการวิเคราะห์แนวโน้มกระบวนการยุติธรรมไทย

รายงานในส่วนนี้เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและผลการดำเนินการของหน่วยงานหลักในกระบวนการยุติธรรมทั้งในส่วนของการตำรวจ อัยการ ศาล กรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมราชทัณฑ์ เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มและสถานการณ์ของกระบวนการยุติธรรมไทยในปัจจุบัน โดยในภาคของการวิเคราะห์ข้อมูลยังมีการนำข้อมูลงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมาประกอบการพิจารณาให้เกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในส่วนของการรายงานสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมฉบับนี้ยังได้มีการวิเคราะห์ต้นทุนผลผลิตของกระบวนการยุติธรรมในแต่ละขั้นตอน ซึ่งข้อมูลต้นทุนผลผลิตเป็นความพยายามเบื้องต้นที่จะแสดงให้เห็นถึงต้นทุนของกระบวนการยุติธรรมโดยประมาณซึ่งอาจใช้เป็นข้อมูลในการอ้างอิงเปรียบเทียบความคุ้มค่าของมาตรการต่างๆ ในการลดการกระทำผิดและลดอัตราการกระทำผิดซ้ำต่อไป

จากการวิเคราะห์แนวโน้มและสถานการณ์กระบวนการยุติธรรม ปรากฏผลที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

การจับกุมคดีเด็กและเยาวชนลดลงมากหลังจากที่มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย

ปี พ.ศ.2554 ได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ซึ่งมีการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ต้องตกเป็นผู้เสียหายหรือตกเป็นจำเลย และให้เด็กและเยาวชนได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมในระหว่างการถูกดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรม

อย่างไรก็ดีจากการวิเคราะห์ข้อมูลเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนย้อนหลังระหว่างปี พ.ศ.2549-2554 พบว่าการจับกุมเด็กและเยาวชนกระทำผิดน้อยลงมากอย่างเห็นได้ชัดภายหลังการประกาศใช้กฎหมายดังกล่าว โดยจะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2554 มีการดำเนินคดีเด็กและเยาวชนกระทำผิดเพียง 38,647 คดี ลดลงถึงร้อยละ 12.3 จากเดิมซึ่งมีจำนวน 44,057 คดี ทั้งที่กฎหมายดังกล่าวเพิ่งเริ่มจะมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ.2554

กฎหมายดังกล่าวได้มีการกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อเพิ่มความคุ้มครองการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่อเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย และมีการเพิ่มข้อกำหนดในการดำเนินคดีต่อเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นผู้ต้องหาเพิ่มขึ้นจากแนวทางวิธีปฏิบัติตามกฎหมายเดิมอีกหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นการห้ามมิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็ก ห้ามมิให้ถามคำให้การผู้ถูกจับซึ่งเป็นเด็กและเยาวชน และให้พนักงานสอบสวนนำตัวเด็กหรือเยาวชนไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมทันทีภายในเวลาสี่สิบสี่ชั่วโมง เป็นต้น ซึ่งข้อกำหนดในการปฏิบัติที่เพิ่มขึ้นมาดังกล่าวอาจมีผลให้เกิดความไม่มั่นใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ และส่งผลกระทบต่อผลการจับกุมปราบปรามการกระทำผิดที่ผู้กระทำผิดเป็นเด็กและเยาวชนลดต่ำลง

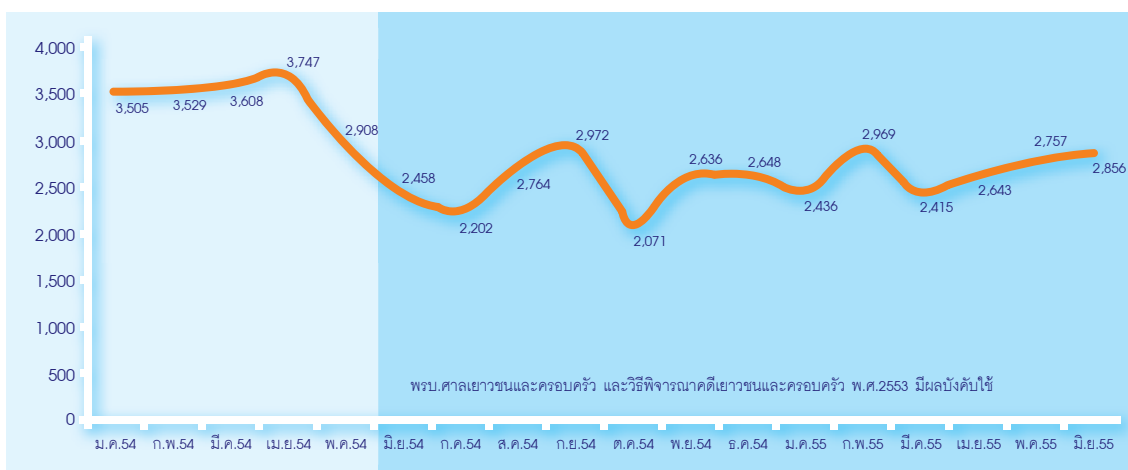
แผนภูมิที่ 14: จำนวนคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจทั่วประเทศ

แหล่งข้อมูล: รายงานสถิติกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ระหว่างปี พ.ศ.2549 - 2554

เมื่อพิจารณาจากสถิติเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน แยกเป็นรายเดือน ทำให้เห็นภาพชัดเจนขึ้นว่าจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมดำเนินคดีในเดือนพฤษภาคม พ.ศ.2554 นับแต่กฎหมายดังกล่าวมีผลบังคับใช้เป็นต้นมาลดลงมากจากช่วงก่อนหน้านี้เห็นได้ชัด

แผนภูมิที่ 15: เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ทั่วประเทศแยกรายเดือน ระหว่างเดือน มกราคม พ.ศ.2554 - มิถุนายน พ.ศ.2555

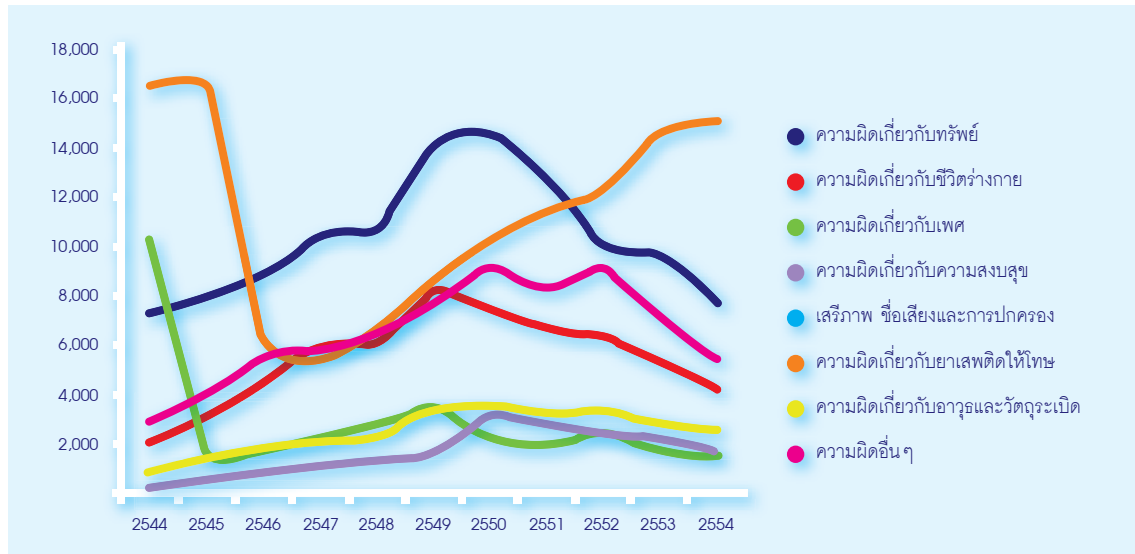

แหล่งข้อมูล: รายงานสถิติกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

เมื่อพิจารณาจากสถิติเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจและคุ้มครองเด็กจําแนกรายข้อหาพบว่าเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีในปี พ.ศ.2554 มีจำนวนลดลงในเกือบทุกฐานความผิด ยกเว้นฐานความผิดยาเสพติดที่ยังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดียาเสพติดเพิ่มขึ้นในอัตราไม่สูงมากนักเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนหน้านี้ (รายละเอียดปรากฏตามผนวก ข)

แผนภูมิที่ 16: เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจทั่วประเทศจําแนกรายข้อหา

แหล่งข้อมูล: รายงานสถิติกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ระหว่างปี พ.ศ.2549 - 2554

งานคุมประพฤติกับการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจํา (Non-institutional Treatment)

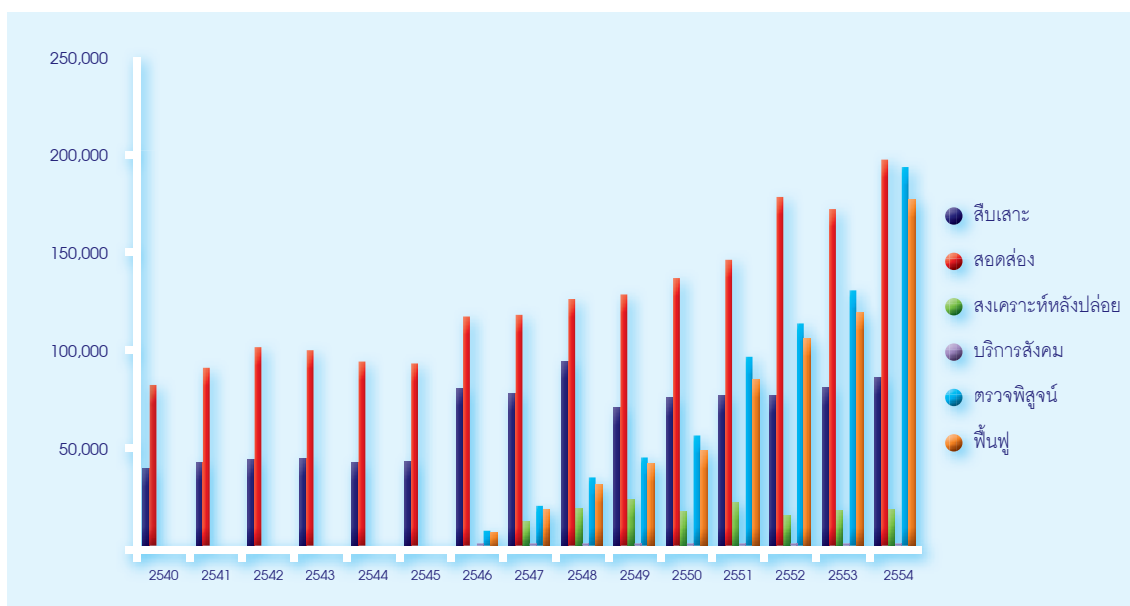
ด้วยมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 กรกฎาคม 2544 และการปฏิรูประบบราชการ พ.ศ.2545 มีการแบ่งภารกิจกรมคุมประพฤติ โดยกรมคุมประพฤติได้รับมอบหมายให้รับมอบภารกิจด้านการดูแลผู้ต้องขังที่ได้รับการพัก-ลดวันต้องโทษ รวมถึงเป็นหน่วยงานหลักในด้านการสงเคราะห์บุคคลพ้นโทษ ทั้งผู้กระทำผิดที่อยู่ในระหว่างการคุมความประพฤติและในส่วนของนักโทษเด็ดขาดที่พ้นโทษจากเรือนจํา ซึ่งจากการปรับภารกิจของกรมคุมประพฤติดังกล่าวได้ส่งผลให้กรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานหลักซึ่งรับผิดชอบการดำเนินการตามมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจําทั้งระบบ ตั้งแต่การคุมประพฤติ การบริการสังคม การปฏิบัติกับผู้กระทำผิดที่ได้ลดวันต้องโทษ และการดูแลบุคคลพ้นโทษหลังปล่อย ซึ่งภารกิจทำให้ปริมาณของกรมคุมประพฤติเพิ่มสูงขึ้นมาก

นอกจากนี้ตั้งแต่ปี พ.ศ.2545 เป็นต้นมา กรมคุมประพฤดียังเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการมาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545 ซึ่งเป็นการดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยมองว่าผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นผู้ป่วยมิใช่อาชญากรปกติ การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดให้ถือว่าผู้ติดยาเสพติด (Drug Addict) เป็นผู้ป่วยที่ต้องได้รับการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสมรรถภาพ โดยผลักดันผู้เสพยาเสพติดสู่กระบวนการบำบัดรักษาแทนการนำผู้กระทำผิดเข้าสู่กระบวนการลงโทษ

จากการวิเคราะห์ปริมาณงานของกรมคุมประพฤติ พบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 ปริมาณงานของกรมคุมประพฤติได้เพิ่มสูงขึ้นมากทั้งในส่วนที่เป็นภารกิจดำเนินการเดิม ได้แก่ งานสืบเสาะและสอดส่อง และยังมีงานภารกิจใหม่ซึ่งมากกว่าปริมาณงานเดิม โดยเฉพาะในส่วนของการตรวจพิสูจน์และฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ในขณะที่สัดส่วนกำลังพลและงบประมาณไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งปริมาณงานที่เพิ่มมากขึ้นดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและคุณภาพการดำเนินการมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำทั้งในส่วนของการเป็นภารกิจเดิมทั้งในส่วนของการสืบเสาะและคุมประพฤติ และงานตามภารกิจใหม่ไม่ว่าจะเป็นการสอดส่องบุคคลที่ได้รับการพัก-ลดวันต้องโทษ และการดูแลส่งเคราะห์บุคคลพ้นโทษ รวมถึงการดำเนินการฟื้นฟูผู้เสพยาเสพติดตามมาตรการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด (รายละเอียดปรากฏตามผนวก ค)

แผนภูมิที่ 17: ปริมาณงานของกรมคุมประพฤติ ปีงบประมาณ 2540 - 2554

แหล่งข้อมูล: กรมคุมประพฤติ

ปริมาณผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี

การเปรียบเทียบสถิติจำนวนนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำกับผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีที่ถูกควบคุมตัวในเรือนจำ แสดงให้เห็นว่าในประเทศไทยมีสัดส่วนผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีในอัตราที่สูงมาก ใน 5 ปีย้อนหลังมีจำนวนมากกว่าร้อยละ 25 โดยคิดเป็นอัตราเฉลี่ยในช่วง 5 ปี ร้อยละ 26.3 เมื่อเทียบกับจำนวนนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำ ซึ่งถือเป็นจำนวนที่สูงมาก ปริมาณผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีดังกล่าวนอกจากจะทำให้เกิดปัญหาความแออัดยัดเยียดของเรือนจำ การควบคุมตัวผู้ถูกคุมขังดังกล่าวจะมีผลกระทบต่อสังคมและตัวผู้ต้องขังเอง ทำให้สูญเสียอิสรภาพ ว่างาน ขาดรายได้ สูญเสียโอกาสต่างๆ ทางสังคม ครอบครัว เกิดความเดือดร้อน และถึงที่สุด หากคดียกฟ้อง ก็เท่ากับว่าไม่ได้รับความเป็นธรรมกับสิ่งที่เสียไป

ตารางที่ 4: จำนวนผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีเปรียบเทียบกับจำนวนนักโทษเด็ดขาดในเรือนจำ

ปี พ.ศ.	นักโทษ เด็ดขาด	ผู้ต้องขังระหว่าง การพิจารณา	รวม	อัตราส่วน ผู้ต้องขังระหว่างฯ เทียบกับผู้ต้องขัง ทั้งหมด
2551	132,870	50,557	183,427	27.6%
2552	153,155	51,586	204,741	25.2%
2553	150,557	58,400	208,957	27.9%
2554	181,089	59,118	240,207	24.6%
2555	154,647	54,670	209,317	26.1%
(ณ 1 มี.ค.55)				
เฉลี่ย	154,464	54,866	209,330	26.3%

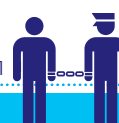
แหล่งข้อมูล: รายงานสถิติผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ระหว่างปี พ.ศ.2551 - 2555

เมื่อพิจารณาจากสถิติการรับตัวผู้ต้องขังในเรือนจำของกรมราชทัณฑ์ในปีงบประมาณ 2553 (ตามรายงานสถิติผู้ต้องขังตามแบบ รท.103 ของกรมราชทัณฑ์) พบว่าผู้ต้องขังในเรือนจำที่รับตัวใหม่ที่เป็นนักโทษเด็ดขาดรับใหม่มีเพียง 6,332 ราย และผู้ต้องขังรับตัวตามหมายศาลในชั้นอุทธรณ์-ฎีกาเพียง 28,018 ราย ตามลำดับ ในขณะที่เป็นผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณา-ไต่สวน-สอบสวน มากถึง 108,227 ราย ซึ่งจากสถิติดังกล่าวได้แสดงให้เห็นว่าในเรือนจำมีสัดส่วนของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีทั้งที่รับเข้าใหม่และต้องขังในเรือนจำในอัตราที่สูงมาก

ซึ่งปัญหาดังกล่าวกรมราชทัณฑ์ได้เคยมีการศึกษาวิจัย “ระยะเวลาในการถูกคุมขังของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี” ในปี พ.ศ.2548¹² เพื่อศึกษาระยะเวลาเฉลี่ยในการถูกคุมขังและผลกระทบของระยะเวลาในการถูกคุมขังของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากทะเบียนประวัติผู้ต้องขังของนักโทษเด็ดขาด จำนวน 6,884 คน เพื่อหาระยะเวลาเฉลี่ยในการถูกคุมขังของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี และการใช้แบบสอบถามสัมภาษณ์ผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี จำนวน 367 คน เพื่อทราบผลกระทบระหว่างถูกคุมขังซึ่งเก็บข้อมูลจากเรือนจำ/ทัณฑสถานที่มีจำนวนผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีสูงสุดในพื้นที่แต่ละภาคจำนวน 5 แห่ง ได้แก่ เรือนจำพิเศษกรุงเทพมหานคร ทัณฑสถานหญิงกลาง เรือนจำกลาง เชียงราย เรือนจำกลางสุราษฎร์ธานี และเรือนจำกลางนครราชสีมา

ผลการศึกษาดังกล่าวปรากฏผลว่า ระยะเวลาในการถูกคุมขังของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี ควบคุมตัวเฉลี่ยเท่ากับ 1 ปี 2 เดือน ซึ่งส่วนใหญ่ระยะเวลาในการพิจารณายาวนานที่สุดในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งน่าจะเป็นคดีที่ไม่มีความยุ่งยาก และไม่มีความซับซ้อนในการติดตามพยาน

¹²เพลินใจ แท้เกษม และคณะ, ระยะเวลาในการถูกคุมขังของผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดี, รายงานวิจัย, กรมราชทัณฑ์, 2548

ตารางที่ 5: ระยะเวลาเฉลี่ยในการคุมขังระหว่างการพิจารณาคดี

คดี	เพศ		ระยะเวลาเฉลี่ยในการคุมขังระหว่างการพิจารณา รวม		ระยะเวลาโดยรวม
	ชาย (คน)	หญิง (คน)	ชาย	หญิง	
คดีอาเสพติด	2,055	1,652	1 ปี 5 เดือน 22 วัน	1 ปี 9 เดือน 18 วัน	1 ปี 7 เดือน 14 วัน
คดีเกี่ยวกับทรัพย์	2,159	63	5 เดือน 28 วัน	1 ปี 12 วัน	5 เดือน 17 วัน
คดีเกี่ยวกับชีวิต และร่างกาย	340	70	1 ปี 17 วัน	2 ปี 2 เดือน 14 วัน	1 ปี 2 เดือน 28 วัน
คดีเกี่ยวกับเพศ	226	3	11 เดือน 2 วัน	2 ปี 2 เดือน 19 วัน	11 เดือน 9 วัน
คดีอื่นๆ (พ.ร.บ.คนเข้าเมือง, อาวุธปืน เป็นต้น)	291	25	5 เดือน 3 วัน	1 ปี 2 เดือน 11 วัน	5 เดือน 25 วัน
รวม	5,071	1,813	11 เดือน 10 วัน	1 ปี 9 เดือน 11 วัน	1 ปี 2 เดือน

แหล่งข้อมูล: รายงานศึกษาระยะเวลาในการถูกคุมขังของผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดี กรมราชทัณฑ์ พ.ศ.2548

ในขณะที่การศึกษาเรื่องการต่อสู้คดีและการประกัน พบว่า ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาจำนวนมากถึงร้อยละ 40.9 ไม่ได้ต่อสู้คดีเนื่องจากได้รับสารภาพ ส่วนในเรื่องของการปล่อยตัวชั่วคราวมูลเหตุที่ต้องถูกคุมขังถึงร้อยละ 39 เนื่องมาจากว่าผู้ต้องขังไม่มีหลักทรัพย์ในการประกัน ร้อยละ 28.1 รับสารภาพ และไม่ทราบเรื่องการประกันร้อยละ 2.5 โดยเป็นกรณีศาลไม่อนุญาตให้ประกันเพียงร้อยละ 30.2 เท่านั้น

โดยในส่วนผลกระทบต่อตัวผู้ต้องขัง พบว่า ผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีส่วนใหญ่แล้ว ร้อยละ 70 มีปัญหาภาระหนี้สิน และในจำนวนนี้ร้อยละ 77.1 มีภาระรับผิดชอบในครอบครัว ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาคดีส่วนใหญ่ประสบปัญหาทางการเงิน และการควบคุมตัวผู้ถูกคุมขังดังกล่าวจะมีผลกระทบทางสังคมต่อครอบครัวของผู้ต้องขังด้วย

งบประมาณและบุคลากรในกระบวนการยุติธรรม

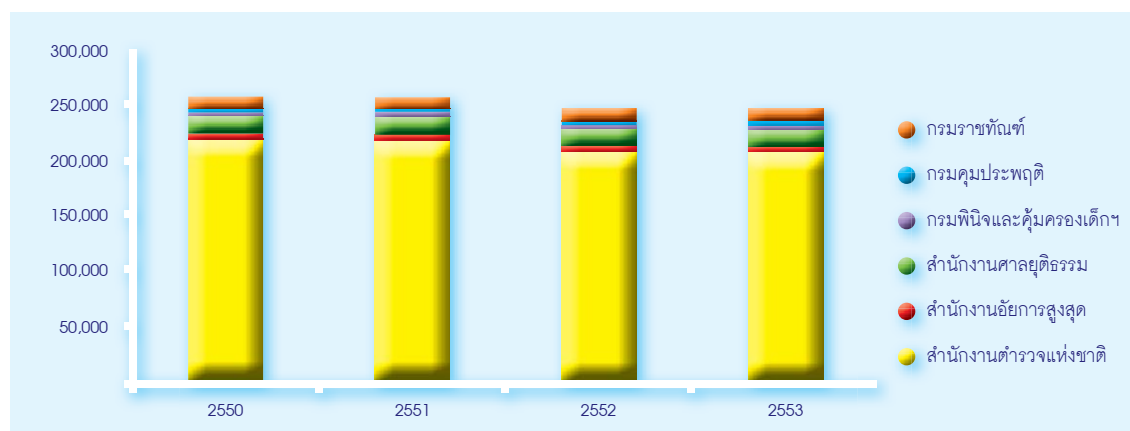
รายงานในส่วนนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้านการบริหารหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม โดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบจากรายงานข้อมูลบุคลากรและงบประมาณของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมที่แต่ละหน่วยงานจัดทำขึ้นทุกปีงบประมาณ ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลจากหลายหน่วยงานที่มีหน้าที่ปฏิบัติงานในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมนับตั้งแต่การรักษาความสงบเรียบร้อย การบังคับใช้กฎหมาย การดำเนินคดีตามกฎหมาย และการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด

ข้อมูลด้านกำลังพลและงบประมาณถือเป็นข้อมูลสำคัญที่แสดงถึงต้นทุนและขีดความสามารถของหน่วยงาน จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลบุคลากรและงบประมาณในกระบวนการยุติธรรมมีบุคลากรอยู่ในระบบจำนวนมากและมีการใช้จ่ายงบประมาณในแต่ละปีจำนวนมหาศาลถึงกว่าแสนล้านบาท โดยรายงานสถานการณ์กระบวนการยุติธรรมฉบับนี้ได้ทำการวิเคราะห์ต้นทุนทรัพยากรของหน่วยงานจากข้อมูลการบริหารที่แต่ละหน่วยงานมีการรวบรวมไว้ พบว่า

1) ภาพรวมบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมมีแนวโน้มลดลง

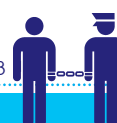
จากการวิเคราะห์ข้อมูลบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมในช่วง 4 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2550 - 2553) พบว่าจำนวนบุคลากรของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีสัดส่วนสูงสุดซึ่งเกินกว่าร้อยละ 80 ของบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมทั้งหมด จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบจำนวนบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ ในรอบ 4 ปีที่ผ่านมา พบว่า จำนวนบุคลากรของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก ยกเว้นบุคลากรในสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งมีแนวโน้มกำลังพลค่อยๆ ลดลงทีละน้อยอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากข้อจำกัดในการไม่เพิ่มอัตรากำลังข้าราชการตามนโยบายปรับลดขนาดของระบบราชการ (Downsizing) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากปริมาณคดี พบว่า ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีปริมาณคดีในความรับผิดชอบเพิ่มสูงขึ้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในคดีอาญาเสพติดที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นมากอย่างรวดเร็ว จากปริมาณภาระงานเพิ่มสูงขึ้นดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและคุณภาพการทำงานของบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนของการคุมประพฤติที่มีจำนวนบุคลากรน้อยที่สุดในกระบวนการยุติธรรม ในขณะที่มีภาระงานในความรับผิดชอบเพิ่มสูงขึ้นมากตามการจัดแบ่งภารกิจใหม่

แผนภูมิที่ 18: จำนวนบุคลากรในสังกัดหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม

ปี พ.ศ.	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	สำนักงานอัยการสูงสุด	ศาลยุติธรรม	กรมพินิจและคุ้มครองเด็ก	กรมคุมประพฤติ	กรมราชทัณฑ์
2550	218,743	5,391	15,064	2,698	3,720	11,029
2551	217,696	5,391	15,628	3,780	3,700	10,746
2552	208,028	5,101	15,746	2,871	3,695	10,877
2553	206,515	5,223	16,224	4,026	3,692	10,944

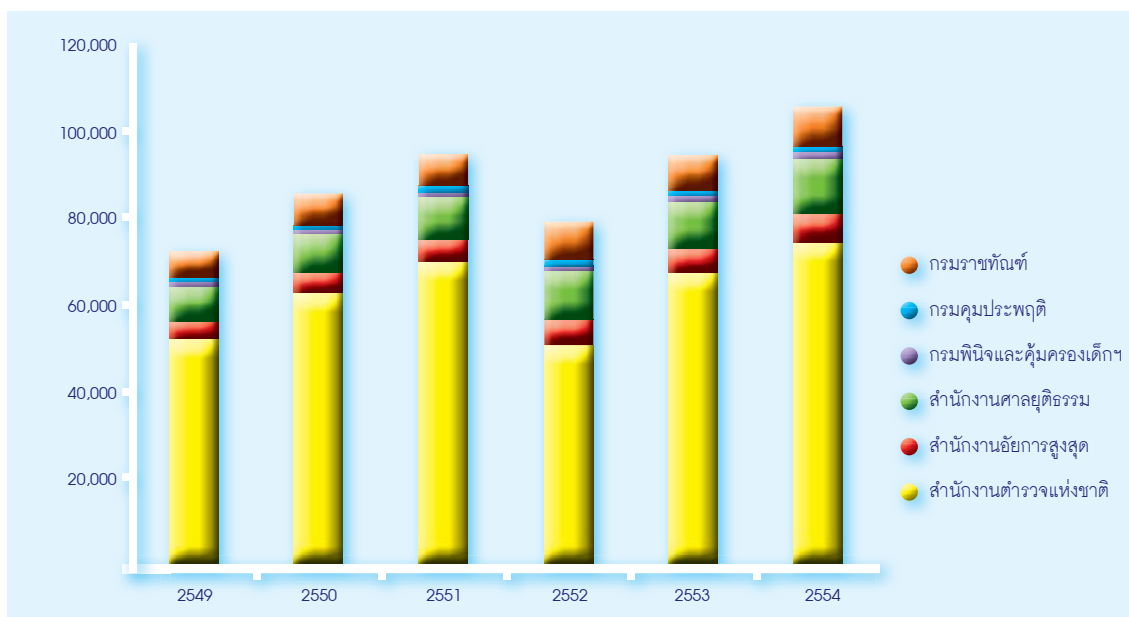
แหล่งข้อมูล: ข้อมูลอัตราบุคลากรจากหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม

2) งบประมาณของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรม

งบประมาณในกระบวนการยุติธรรมมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ จากงบประมาณ 72,135.86 ล้านบาท ต่อปี ในปีงบประมาณ 2549 เพิ่มขึ้นเป็น 105,305.97 ล้านบาทในปีงบประมาณ 2554 โดยสำนักงาน ตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วนสูงสุด โดยทุกหน่วยงานในกระบวนการ ยุติธรรมมีแนวโน้มได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

แผนภูมิที่ 19: สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม

ปีงบประมาณ	งบประมาณของแต่ละหน่วยงาน (ล้านบาท)					
	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ	สำนักงานอัยการสูงสุด	ศาลยุติธรรม	กรมพินิจและคุ้มครองเด็กฯ	กรมคุมประพฤติ	กรมราชทัณฑ์
2549	51,843.28	4,041.04	8,283.27	1,015.16	883.94	6,069.17
2550	62,510.66	4,775.63	8,631.13	1,165.45	1,208.95	7,135.79
2551	69,882.94	5,035.83	9,808.81	1,165.45	1,233.93	7,398.39
2552	50,396.42	5,936.78	11,177.41	1,397.44	1,408.81	8,666.46
2553	67,144.57	5,596.89	10,835.98	1,368.90	1,343.96	7,908.70
2554	74,190.55	6,454.87	12,908.35	1,458.47	1,437.55	8,856.18

แหล่งข้อมูล: ข้อมูลงบประมาณของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม

เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลงบประมาณจำแนกตามประเภทรายจ่าย พบว่า งบประมาณส่วนใหญ่ของหน่วยงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด และศาลยุติธรรมเป็นค่าใช้จ่ายด้านบุคลากร ในขณะที่หน่วยงานกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน กรมคุมประพฤติมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านบุคลากรกับงบดำเนินงานไม่แตกต่างกันมาก โดยในส่วนของกรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานที่มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูงกว่าบุคลากรอันสืบเนื่องมาจากค่าใช้จ่ายในการดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำ

ตารางที่ 6: สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2554 จำแนกตามประเภทงบประมาณ

ประเภท งบประมาณ	สำนักงาน ตำรวจ แห่งชาติ	สำนักงาน อัยการ สูงสุด	ศาลยุติธรรม	กรมพินิจ และคุ้มครอง เด็กฯ	กรม คุม ประพฤติ	กรมราชทัณฑ์
บุคลากร	54,850.00	3,978.99	10,998.59	770.60	647.24	3,504.49
ดำเนินงาน	13,804.40	1,635.14	34.61	499.31	742.02	4,557.65
ลงทุน	5,115.54	255.09	0.00	166.78	39.56	789.12
อุดหนุน	204.75	0.00	0.00	0.00	8.74	4.93
รวม	73,974.68	5,869.22	11,033.19	1,436.70	1,437.56	8,856.19

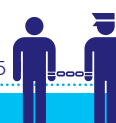
แหล่งข้อมูล: ข้อมูลจากเอกสารงบประมาณประจำปีงบประมาณ 2554

เมื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบงบประมาณกับจำนวนบุคลากรของหน่วยงานต่างๆ พบว่า กรมคุมประพฤติเป็นหน่วยงานที่บุคลากรได้รับค่าตอบแทนน้อยที่สุดเพียง 175,309.32 บาท/คน/ปี ในขณะที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติแม้จะได้รับการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วนที่มากที่สุดในการบริหารยุติธรรม แต่เมื่อเปรียบเทียบค่าตอบแทนบุคลากรและงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินการต่อบุคลากรแล้ว กลับอยู่ในอัตราส่วนที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับหน่วยงานอื่นในการบริหารยุติธรรม

ตารางที่ 7: สัดส่วนงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2554 จำแนกตามสัดส่วนงบประมาณค่าตอบแทนบุคลากรและงบดำเนินการ

ประเภท งบประมาณ	สำนักงาน ตำรวจ แห่งชาติ	สำนักงาน อัยการ สูงสุด	ศาลยุติธรรม	กรมพินิจ และคุ้มครอง เด็กฯ	กรม คุม ประพฤติ	กรมราชทัณฑ์
ค่าตอบแทน ต่อบุคลากร โดยเฉลี่ย	265,598.12	761,820.75	677,920.78	191,406.98	175,309.32	320,219.95
ค่าใช้จ่าย งบดำเนินการ ต่อบุคลากร	66,844.52	313,065.29	2,133.13	124,022.50	200,980.36	416,451.90

แหล่งข้อมูล: ข้อมูลจากเอกสารงบประมาณประจำปีงบประมาณ 2554

ต้นทุน-ผลผลิตของกระบวนการยุติธรรม

เพื่อให้เห็นภาพกระบวนการยุติธรรมในมิติของมูลค่า รายงานฉบับนี้ยังได้พยายามวิเคราะห์ถึงต้นทุนผลผลิตในกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนต่างๆ โดยใช้ข้อมูลรายงานต้นทุนกิจกรรมของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมแยกตามแหล่งเงิน ในการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลผลิตดังกล่าวแม้จะทำได้ยากลำบากแต่ก็เป็นความพยายามเบื้องต้นที่จะพัฒนาให้เกิดข้อมูลต้นทุนการดำเนินการโดยประมาณของกระบวนการยุติธรรมในกิจกรรมหลักของกระบวนการยุติธรรมตั้งแต่การป้องกันอาชญากรรม การสืบสวน จับกุมและสอบสวนดำเนินคดี ต้นทุนในการสืบเสาะและพินิจ ต้นทุนทางคดีของพนักงานอัยการ ต้นทุนทางคดีของศาล และต้นทุนในการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมของผู้กระทำผิดตามมาตรการต่างๆ

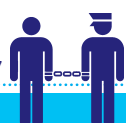
ซึ่งเป็นข้อมูลล่าสุดที่ทุกหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้จัดทำรายงานเสร็จสิ้นแล้ว ปรากฏผลดังนี้

- 1) ต้นทุนผลผลิตในการรักษาความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน (การป้องกันปราบปรามอาชญากรรม) 759.87 บาท/คน (เทียบกับประชากรทั่วประเทศ)
- 2) ต้นทุนผลผลิตในการสืบสวนสอบสวน 30,780.03 บาท/คดี
- 3) ต้นทุนผลผลิตสืบเสาะและพินิจ
 - 3.1) กรณีเด็กและเยาวชน 19,241.24 บาท/ราย
 - 3.2) กรณีผู้ใหญ่ 3,449 บาท/ราย
 - 3.3) การควบคุมตัวในสถานแรกรับ 8,434.46 บาท/ราย
- 4) ต้นทุนผลผลิตทางคดีของพนักงานอัยการ 11,003.14 บาท/คดี
- 5) ต้นทุนผลผลิตทางคดีของศาล 20,603.03 บาท/คดี
- 6) ต้นทุนผลผลิตการควบคุมผู้ต้องขังของราชทัณฑ์ 31,597.74 บาท/คน/ปี
- 7) ต้นทุนผลผลิตในการบำบัดฟื้นฟูพฤติกรรมผู้ต้องขัง 31,648.44 บาท/คน/ปี
- 8) ต้นทุนผลผลิตในการสอดส่องคุมประพฤติ 1,798 บาท/คน/ปี
- 9) ต้นทุนผลผลิตในการสงเคราะห์หลังปล่อย 332 บาท/คน
- 10) ต้นทุนผลผลิตในการดำเนินการตาม พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2545
 - 10.1) การตรวจพิสูจน์ 1,388 บาท/ราย
 - 10.2) การควบคุมเข้ารับการตรวจพิสูจน์ในสถานพินิจฯ กรณีเด็กและเยาวชน 8,434.46 บาท/ราย (ประเมินตามต้นทุนการควบคุมในสถานพินิจฯ)
 - 10.3) การควบคุมเข้ารับการตรวจพิสูจน์ในเรือนจำ 1,193.99 บาท/ราย

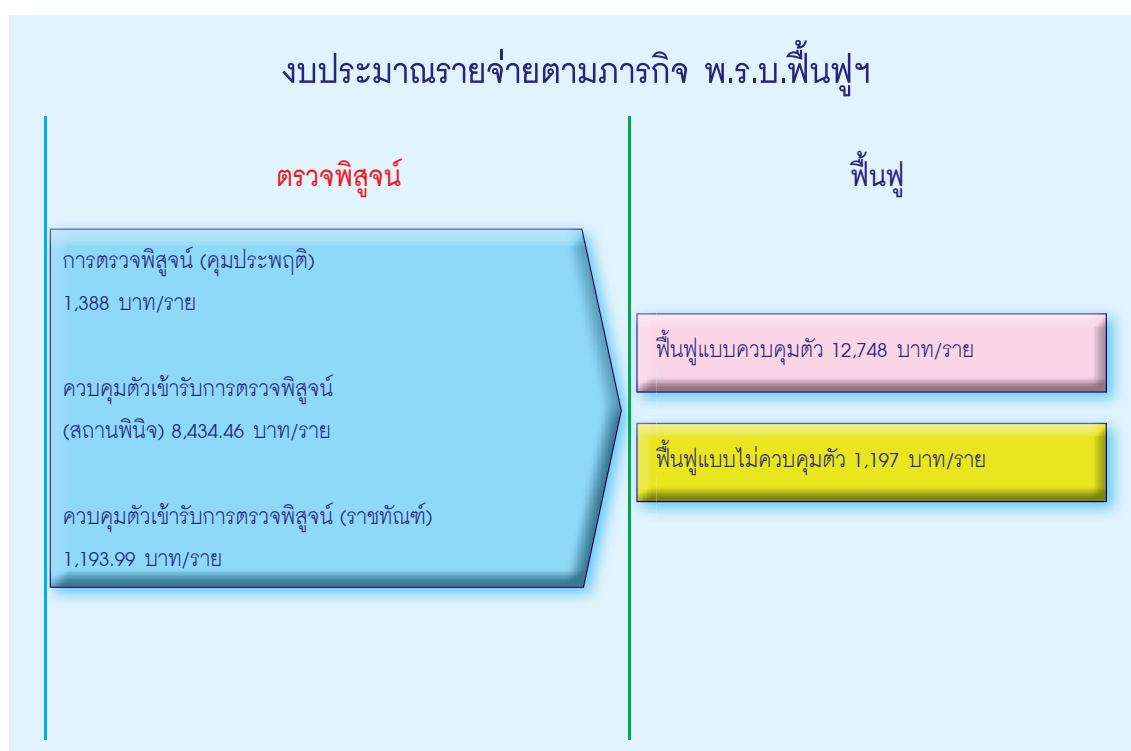
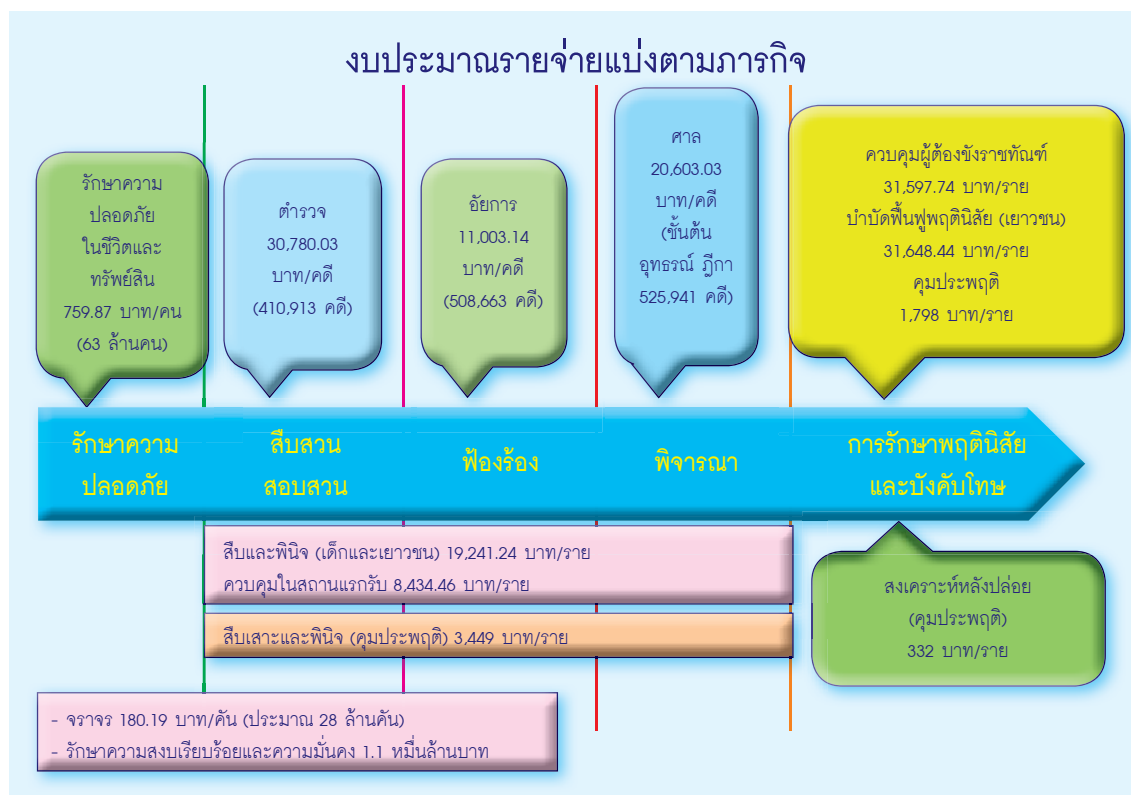

ในการประเมินต้นทุนผลผลิตของกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมจะช่วยให้สามารถเปรียบเทียบความคุ้มค่าของกิจกรรมและโครงการได้อย่างชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะในโครงการด้านการป้องกันอาชญากรรม และโครงการในการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมผู้กระทำผิด ซึ่งสามารถนำสัมฤทธิ์ผลในการลดจำนวนเหตุอาชญากรรมและผลการลดจำนวนผู้กระทำผิดเข้ามาคำนวณความคุ้มค่าของโครงการต่างๆ โดยประเมินงบประมาณค่าใช้จ่ายของโครงการเปรียบเทียบกับต้นทุนปกติของกระบวนการยุติธรรมที่สามารถลดลงได้จากจำนวนเหตุและผู้กระทำผิดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมลดน้อยลงได้

การจัดทำรายงานข้อมูลดังกล่าวส่วนใหญ่แล้วได้อ้างอิงจากรายงานข้อมูลต้นทุนผลผลิตที่ส่วนราชการได้จัดทำขึ้นตามข้อกำหนดของกรมบัญชีกลางซึ่งได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2552 เป็นต้นมา โดยในรายงานฉบับนี้ได้ใช้ข้อมูลของปีงบประมาณ 2553 ที่ทุกหน่วยงานได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว (ขณะที่จัดทำรายงานฉบับนี้กรมคุมประพฤติยังไม่ได้รายงานข้อมูลของปีงบประมาณ 2554) อย่างไรก็ตามในปัจจุบันการจัดทำรายงานข้อมูลต้นทุนผลผลิตยังไม่ครอบคลุมถึงองค์กรอิสระอื่นได้แก่ อัยการ และศาลยุติธรรม จึงมีความจำเป็นจะต้องใช้ข้อมูลอ้างอิงจากข้อมูลงบประมาณของทั้งสององค์กรมาคำนวณเปรียบเทียบกับปริมาณคดี ซึ่งในส่วนของศาลยุติธรรมยังไม่สามารถแยกงบประมาณในส่วนของคดีแพ่งออกจากคดีอาญาได้เนื่องจากการพิจารณาคดีในศาลจังหวัดต่างๆ ใช้ฐานงบประมาณที่หน่วยงานศาลจังหวัดนั้นไม่มีการแยกงบประมาณการดำเนินการในคดีแพ่งออกจากคดีอาญาแต่อย่างใด จึงเป็นข้อมูลต้นทุนผลผลิตโดยประมาณซึ่งหมายความว่าต้นทุนการพิจารณาคดีโดยทั่วไปของศาล

แผนภูมิที่ 20: ต้นทุนผลผลิตในกระบวนการยุติธรรม

แหล่งข้อมูล: ข้อมูลจากรายงานต้นทุน-ผลผลิตของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม

บทที่ 4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

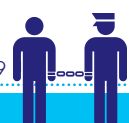
รายงานสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญและแนวโน้มกระบวนการยุติธรรมไทยฉบับนี้เป็นการวิเคราะห์สถิติข้อมูลสำคัญของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทั้งหน่วยงานตำรวจ อัยการ ศาล และหน่วยงานด้านพัฒนาปรับปรุงพหุติสนัยผู้กระทำผิด โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวมเพื่อป้องกันชี้ถึงแนวโน้มและสถานการณ์สำคัญ ซึ่งผู้บริหารงานยุติธรรมในทุกภาคส่วนควรจะได้นำไปพิจารณาเตรียมมาตรการรองรับ และพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลอาชญากรรมและแนวโน้มกระบวนการยุติธรรมได้ค้นพบข้อมูลสำคัญหลายประการที่แสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ที่น่าสนใจและปัญหาสำคัญในกระบวนการยุติธรรมไทย ซึ่งรายงานฉบับนี้ได้้นำประเด็นสำคัญมาพิจารณาและจัดทำสรุปข้อเสนอในแต่ละประเด็นดังนี้

1) ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเชิงลึกเพื่อทราบถึงสาเหตุที่สถิติอาชญากรรมประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและประทุษร้ายต่อทรัพย์สินลดลง

ข้อมูลสถิติการรับแจ้งคดีอาญาที่เป็นคดีอาชญากรรมพื้นฐานในสองกลุ่มหลักอัน ได้แก่ คดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและคดีประทุษร้ายต่อทรัพย์สินที่ลดลงอย่างต่อเนื่องเป็นประเด็นที่น่าสนใจในการบริหารงานยุติธรรม ซึ่งสถิติที่ลดลงดังกล่าวอาจแสดงถึงประสิทธิภาพการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพหรือสถานการณ์อาชญากรรมที่มีความรุนแรงลดน้อยลงส่งผลต่อความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินเพิ่มสูงขึ้น อย่างไรก็ตามรายงานฉบับนี้เป็นเพียงการแสดงข้อค้นพบในเบื้องต้นเท่านั้น ยังไม่มีการศึกษาในเชิงลึกถึงสาเหตุที่แท้จริงที่ทำให้ตัวเลขสถิติอาชญากรรมลดลง

ในส่วนนี้มีข้อสมมติฐานทางอาญาวิทยาบางประการที่พยายามอธิบายถึงสาเหตุของสถิติคดีที่ลดลงทั้งในส่วนโครงสร้างประชากรที่มีประชากรกลุ่มวัยรุ่นซึ่งถือเป็นกลุ่มเสี่ยงในการก่ออาชญากรรมดังกล่าวในสัดส่วนน้อยลง ซึ่งนำมาอธิบายว่าคดีอาชญากรรมลดน้อยลงเนื่องจากกลุ่มเสี่ยงที่จะก่ออาชญากรรมมีจำนวนลดน้อยลง หรือในกรณีที่มีนโยบายประกาศสงครามยาเสพติดเมื่อปี พ.ศ.2545 เป็นต้นมาก็มีการจับกุมผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มจำนวนขึ้นมากอันเป็นผลทำให้ผู้ถูกคุมขังในเรือนจำเพิ่มขึ้นมากอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีการอธิบายปริมาณคดีที่ลดลงอาจเนื่องมาจากปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำที่มากขึ้นเนื่องจากกลุ่มผู้มีความเสี่ยงที่จะก่ออาชญากรรมจำนวนได้ถูกตัดช่องโอกาสในการกระทำผิดในระหว่างถูกคุมขังในเรือนจำ

ในทางตรงข้ามมีข้อโต้แย้งว่าปรากฏการณ์สถิติคดีอาญาที่ลดลงอาจไม่ได้เกิดจากสถานการณ์ความรุนแรงของอาชญากรรมที่น้อยลงแต่อย่างใด เช่น ในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำลังเปลี่ยนระบบการรายงานสถิติโดยใช้ข้อมูลอ้างอิงจากระบบสารสนเทศกลาง (POLIS) เติมรูปแบบซึ่งในช่วงแรกอาจมีสถิติการรับแจ้งคดีบางส่วนไม่ได้ถูกรายงานเข้าระบบ หรือกรณีแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติราชการที่ให้ความสำคัญกับตัวชี้วัดการควบคุมคดีอาญาให้ลดน้อยลง อาจมีส่วนทำให้เกิดความพยายามในการควบคุมตัวเลขสถิติคดีอาญาให้เป็นไปตามข้อกำหนดตัวชี้วัดประกอบกับจำนวนบุคลากรพนักงานสอบสวนมีจำนวนลดน้อยลง ซึ่งอาจมีการไม่ลงบันทึกการรับคดีที่มาแจ้งมากขึ้น ทำให้ตัวเลขคดีที่รับแจ้งสวนทางกับคดีที่เกิดขึ้นจริงได้

ประเด็นสถิติอาชญากรรมที่ลดน้อยลงเป็นประเด็นที่น่าสนใจซึ่งควรมีการศึกษาเชิงลึกให้ทราบถึงสาเหตุปัจจัยที่แท้จริงที่ทำให้ตัวเลขคดีอาชญากรรมลดน้อยลง ซึ่งจะเป็นข้อมูลบ่งชี้ถึงแนวโน้มสถานการณ์อาชญากรรมที่ถูกต้องและนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการกำหนดนโยบายในการป้องกันอาชญากรรมที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2) ผลการจับกุมคดีมีและเผยแพร่วัตถุลามกที่ลดลงแสดงให้เห็นถึงผลที่เกิดขึ้นจากนโยบายการลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization)

ผลการจับกุมผู้กระทำความผิดคดีมีและเผยแพร่วัตถุลามกเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมลดน้อยลงจากการประกาศใช้ พ.ร.บ.ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ที่กำหนดให้ประเภทภาพยนตร์ที่ห้ามผู้มีอายุต่ำกว่า 20 ปีชม สามารถวางจำหน่ายได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงผลที่ปรากฏจากการดำเนินนโยบายลดทอนความเป็นอาชญากรรม (Decriminalization) ในฐานความผิดดังกล่าวซึ่งข้อมูลบ่งชี้ว่าภาระและความจำเป็นในการป้องกันปราบปรามคดีความผิดดังกล่าวลดลงอย่างชัดเจน

อย่างไรก็ดียังมีประเด็นเกี่ยวกับผลกระทบทางสังคมในมิติที่นอกเหนือจากผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมยังเป็นประเด็นจะต้องพิจารณาและทำการศึกษาเชิงลึกต่อไป

3) ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพิ่มมากขึ้น

สถิติข้อมูลผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารงานยุติธรรมควรให้ความสนใจกับคดียาเสพติดที่กำลังเพิ่มสูงขึ้นมากอย่างรวดเร็ว ซึ่งจำนวนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพิ่มสูงขึ้นดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการยุติธรรมทั้งระบบทั้งในส่วนของกระบวนการจับกุมดำเนินคดีและการดำเนินงานของหน่วยงานด้านการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดและการพัฒนาปรับปรุงพหุติสนัยผู้กระทำความผิดไม่ว่าจะเป็นกรมคุมประพฤติ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมราชทัณฑ์

ปริมาณผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่เพิ่มสูงขึ้นทำให้ปริมาณงานในการดูแลผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็วจนเกินขีดความสามารถรองรับซึ่งกำลังเป็นปัญหาในหลายหน่วยงาน

ปัญหาดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนที่นโยบายการบริหารงานยุติธรรมจะต้องมีการเตรียมเพิ่มขีดความสามารถในการควบคุมดูแล และกำหนดมาตรการทางเลือกรองรับผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่จะเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมมากขึ้นเรื่อย ๆ ต่อไป

4) สถานการณ์อาชญากรรมสำคัญที่ควรนำไปพิจารณาเพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม

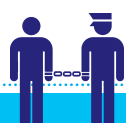
รายงานสถานการณ์อาชญากรรมฉบับนี้ ได้แสดงให้เห็นถึงสภาพความแตกต่างของสถานการณ์อาชญากรรมในแต่ละพื้นที่ที่มีความรุนแรงของอาชญากรรมในแต่ละประเภทที่แตกต่างกัน ซึ่งควรนำมาพิจารณาในการกำหนดนโยบายในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์อาชญากรรมในแต่ละพื้นที่ต่อไป

นอกจากนี้ยังมีประเด็นข้อค้นพบสำคัญอื่นๆ เช่น กรณีที่ผลสำรวจผู้ประสบเหตุอาชญากรรมจำนวนมากไม่ได้แจ้งเหตุต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจเนื่องจากขาดความเชื่อมั่นไม่คิดว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะให้ความช่วยเหลือได้เป็นประเด็นที่ควรนำมาพิจารณาในการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการตอบสนองต่อเหตุอาชญากรรมและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน หรือในกรณีข้อค้นพบจากงานวิจัยได้บ่งชี้ถึงสาเหตุปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของกลุ่มวัยรุ่น เช่น การรวมกลุ่มเพื่อน การเสพของมึนเมา ปัญหาครอบครัว ซึ่งควรนำมาใช้เป็นข้อพิจารณาในการกำหนดนโยบายป้องกันการกระทำผิดต่อไป

5) การจับกุมคดีเด็กและเยาวชนลดต่ำลง

พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ได้กำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่ต้องตกเป็นผู้เสียหายหรือตกเป็นจำเลยให้ได้รับความคุ้มครองจากรัฐให้ปราศจากการใช้ความรุนแรงและการปฏิบัติอันไม่เป็นธรรมในระหว่างการถูกดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรม ซึ่งผลของการประกาศใช้มาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนระยะหนึ่งปรากฏแนวโน้มที่น่าสนใจประการหนึ่งคือ แนวโน้มเด็กและเยาวชนที่ถูกจับกุมดำเนินคดีลดน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด โดยมีข้อพิจารณาว่าข้อกำหนดในมาตรการคุ้มครองเด็กและเยาวชนที่เพิ่มขึ้นมาอาจมีผลทำให้เกิดปัญหาข้อขัดข้องหรือความไม่มั่นใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการดำเนินมาตรการจับกุมปราบปรามการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งน่าจะมีการพิจารณากำหนดมาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาค้างค้ำดังกล่าว

อย่างไรก็ดีกฎหมายดังกล่าวเพิ่งเริ่มจะมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2554 ซึ่งแนวโน้มการจับกุมคดีเด็กและเยาวชนที่ลดลงอาจเป็นเพียงแค่ช่วงแรกที่เจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมาย หรือแท้จริงแล้วการจับกุมคดีที่ลดลงอาจเป็นผลเชิงบวกจากมาตรการเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเด็กและเยาวชนที่ส่งผลดีต่อการลดจำนวนการกระทำผิด จึงควรมีการศึกษาประเมิน

ผลการดำเนินการตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2553 ให้ทราบถึงผลกระทบและปัญหาข้อขัดข้อง เพื่อนำมากำหนดนโยบายกระบวนการยุติธรรมเด็ก และเยาวชนต่อไป

6) มาตรการและองค์การทางเลือกในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ

ปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมไทยให้ความสำคัญกับแนวคิดใหม่ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยไม่ใช้เรือนจำ (Non-institutional Treatment) ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดการให้ทำงานบริการสังคมเป็นมาตรการเสริมการลงโทษสถานเบา (Community Service) การลดการใช้โทษจำคุก (Deinstitutionalization) การดำเนินกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) มาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดในฐานะผู้ป่วยแทนการจำคุก (เช่น ในคดียาเสพติด) หรือการใช้วิธีการลงโทษแบบอื่นแทนการลงโทษจำคุก (Alternatives to Imprisonment)

แนวโน้มดังกล่าวได้ทำให้เกิดความตื่นตัวในการดำเนินมาตรการต่างๆ ในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดแทนการลงโทษจำคุกโดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ซึ่งส่งผลให้ปริมาณงานของหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินมาตรการดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นจนอาจเป็นปัญหาภาระงาน (Workload) ในขณะที่บุคลากรและงบประมาณในการปฏิบัติงานของหน่วยงานไม่เพียงพอสอดคล้องกับปริมาณงานที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งในปัจจุบันกำลังประสบปัญหาภาระงานในหน่วยปฏิบัติงานต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการปฏิบัติเกี่ยวกับการบำบัดฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดซึ่งปริมาณผู้รับการบำบัดฟื้นฟูเพิ่มสูงขึ้นจนสถานบำบัดไม่เพียงพอ ต้องใช้เรือนจำและสถานพินิจฯ เป็นสถานบำบัดซึ่งไม่สอดคล้องกับหลักการในการบำบัดฟื้นฟูโดยไม่ใช้เรือนจำ

ปัญหาภาระงานในการดำเนินงานยุติธรรมทางเลือกเป็นปัญหาที่ควรนำมาพิจารณาเนื่องจากแนวโน้มกระบวนการยุติธรรมที่ยอมรับให้มีการนำมาตรการต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางเลือกแทนการลงโทษจำคุกมาใช้มากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่โครงสร้างระบบราชการของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมไม่สามารถขยายตัวรองรับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้นได้ จึงควรพิจารณานำแนวคิดในการสร้างเครือข่ายอาสาสมัคร และการใช้องค์กรพัฒนาภาคเอกชนมาช่วยในการดำเนินการบางส่วนที่ไม่จำเป็นต้องใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ รวมถึงในระยะยาวควรมีการปรับโครงสร้างบุคลากรและงบประมาณให้สอดคล้องกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น

7) ประเทศไทยมีปริมาณผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาสูงมาก

การปฏิบัติต่อผู้ถูกคุมขังซึ่งยังไม่ถูกพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำผิดนั้นเป็นหลักสากลที่นานาประเทศยอมรับกันว่าบุคคลดังกล่าวแม้มีความจำเป็นที่จะต้องถูกควบคุม แต่ก็ยังไม่ถือว่าบุคคลดังกล่าวเป็น

ผู้กระทำผิดตามข้อสันนิษฐานว่าบุคคลไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำตัดสินของศาลที่ถึงที่สุด (The Presumption of Innocence) บุคคลดังกล่าวจึงไม่ควรได้รับการปฏิบัติเยี่ยงบุคคลต้องโทษ นอกจากนี้ตามมาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติสำหรับมาตรการไม่ควบคุมตัว พ.ศ.2546 ให้การยอมรับในหลักพื้นฐานที่จะต้องหลีกเลี่ยงการควบคุมตัวก่อนพิจารณาคดี (Avoidance of Pre-trial Detention) ซึ่งตามมาตรฐานสหประชาชาติดังกล่าวกำหนดให้ชาติสมาชิกพัฒนามาตรการไม่ควบคุมตัวผู้กระทำผิดภายในระบบกฎหมายของตน และกำหนดให้มีทางเลือกอื่นๆ ในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่อยู่ระหว่างควบคุมตัวโดยใช้การควบคุมตัวเป็นมาตรการสุดท้ายที่จะต้องดำเนินการอย่างมีมนุษยธรรม และไม่ใช่วิธีการปฏิบัติต่อนักโทษหรือผู้กระทำผิด¹³ ซึ่งปัจจุบันการควบคุมจำเลยหรือผู้ต้องหาที่อยู่ระหว่างการพิจารณาคดีหรือดำเนินคดีที่ไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวได้พิจารณาใช้สถานที่ในเรือนจำเป็นสถานที่ควบคุมโดยมองถึงความจำเป็นในการป้องกันการหลบหนีเป็นหลัก ทำให้การปฏิบัติต่อบุคคลดังกล่าวใกล้เคียงกับการคุมขังนักโทษซึ่งขัดกับหลักปฏิบัติดังกล่าว

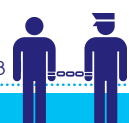
รายงานแนวโน้มกระบวนการยุติธรรมฉบับนี้ได้แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีปริมาณผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาถูกควบคุมตัวอยู่ในเรือนจำในสัดส่วนที่สูงมากจนน่าตกใจ ในขณะที่รายงานวิจัยยังชี้ว่าเหตุที่ผู้ต้องขังส่วนใหญ่ไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวเนื่องจากไม่มีหลักทรัพย์ในการประกันมากกว่ากรณีศาลพิจารณาถึงเหตุจำเป็นไม่อนุญาตให้ประกันตัว ซึ่งควรเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องให้การดูแลและสงเคราะห์กลุ่มผู้ต้องขังที่ขาดหลักทรัพย์ในการประกันตัวเหล่านี้ การลดจำนวนผู้ต้องขังระหว่างการพิจารณาที่ถูกคุมขังในเรือนจำน่าจะเป็นนโยบายที่ควรนำมาพิจารณาไม่ว่าจะเป็นการใช้กองทุนในประกันตัวผู้ต้องขังยากไร้ที่ถูกดำเนินคดีในความผิดไม่ร้ายแรง การใช้สถานที่คุมขังทางเลือกที่จะช่วยให้ผู้ต้องขังไม่ต้องสูญเสียโอกาสทางอาชีพ และผลักดันการนำมาตราการควบคุมทางเลือกอื่นๆ เช่น การควบคุมตัวที่บ้านมาใช้ เป็นต้น

นอกจากนี้รายงานวิจัยยังชี้ว่า ประสิทธิภาพผู้ต้องขังถูกคุมขังยาวนานในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดซึ่งน่าจะเป็นคดีที่ไม่มีความยุ่งยากและไม่มีปัญหาในการติดตามพยาน ซึ่งหากมีการปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินคดีเกี่ยวกับยาเสพติดโดยเฉพาะกรณีที่จำเลยรับสารภาพให้รวดเร็วขึ้นก็น่าที่จะลดจำนวนผู้ถูกคุมขังโดยไม่จำเป็นให้ลดน้อยลง รวมทั้งสามารถลดความแออัดของเรือนจำซึ่งกำลังเป็นปัญหาสำคัญอีกประการของกรมราชทัณฑ์ได้อีกด้วย

8) ต้นทุนผลผลิตกระบวนการยุติธรรม

รายงานฉบับนี้ได้ทำการวิเคราะห์ถึงต้นทุนผลผลิตของกระบวนการยุติธรรมในขั้นตอนต่างๆ แยกตามแหล่งเงินและกระบวนการ ซึ่งการประเมินต้นทุนผลผลิตของกิจกรรมต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมจะช่วยให้สามารถเปรียบเทียบความคุ้มค่าของกิจกรรมและโครงการได้อย่างชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะ

¹³ United Nation Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures- The Tokyo Rules, 2546

ในโครงการด้านการป้องกันอาชญากรรม และโครงการในการแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมผู้กระทำผิด ซึ่งสามารถนำสัมฤทธิ์ผลในการลดจำนวนเหตุอาชญากรรมและผลการลดจำนวนผู้กระทำผิดซ้ำมาคำนวณความคุ้มค่าของโครงการต่างๆ โดยประเมินงบประมาณค่าใช้จ่ายของโครงการเปรียบเทียบกับต้นทุนปกติกระบวนการยุติธรรมที่สามารถลดลงได้จากจำนวนเหตุและผู้กระทำผิดที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมลดน้อยลงได้

สรุป

รายงานประมวลสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญ และวิเคราะห์แนวโน้มกระบวนการยุติธรรมทางอาญาประเทศไทยฉบับนี้ เป็นการนำเสนอภาพรวมและแนวโน้มอาชญากรรมของประเทศ และแนวโน้มที่สำคัญในกระบวนการยุติธรรมและประเมินสถานการณ์สำคัญที่อาจส่งผลกระทบต่อปัญหาอาชญากรรมและประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมไทย โดยได้รวบรวมข้อมูลสถิติการดำเนินงานและข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรมประกอบกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์เชื่อมโยงเพื่อนำเสนอภาพรวมแนวโน้มสถานการณ์อาชญากรรมสำคัญ และแนวโน้มการดำเนินการทางคดีและการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม เพื่อสนับสนุนการกำหนดนโยบายในส่วน of กระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารงานในกระบวนการยุติธรรมควรจะได้นำไปพิจารณาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนางานยุติธรรม ตลอดจนใช้ประโยชน์ในทางวิชาการต่อไป

ภาคผนวก

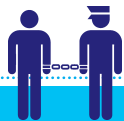

ผนวก ก. สถิติคดีอาญา 5 กลุ่มย้อนหลัง 10 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2545 - 2554

ประเภทความผิด	ปี พ.ศ.									
	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
1. คดีอุกฉกรรจ์และละเมิดทรัพย์	7,938	11,073	9,096	9,572	8,845	7,990	6,637	5,935	5,530	4,652
1.1 ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา	4,538	6,434	4,337	4,758	4,624	4,435	3,974	3,712	3,654	3,307
1.2 ปล้นทรัพย์	941	1,712	1,594	1,428	1,276	928	711	576	471	314
1.3 ชิงทรัพย์ (รวม)	2,100	2,538	2,519	2,701	2,482	2,032	1,732	1,416	1,167	833
1.4 ลักพาเรียกค่าไถ่	18	20	15	12	10	21	16	5	7	9
1.5 วางเพลิง	341	369	631	673	453	574	204	226	231	190
2. คดีขโมย ร่างกาย และเพศ	37,999	48,215	46,222	46,364	43,831	39,448	33,483	32,670	29,253	25,478
2.1 ฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา	4,538	6,434	4,337	4,758	4,624	4,435	3,974	3,712	3,654	3,307
2.2 ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา	276	346	339	358	327	267	258	287	257	604
2.3 ทำร้ายร่างกาย	246	268	265	247	290	222	241	194	169	236
2.4 พยายามฆ่า	5,092	7,190	6,903	7,146	7,100	6,710	5,564	5,439	4,852	4,460
2.5 ทำร้ายร่างกาย	23,412	29,166	29,350	28,765	26,267	22,662	18,802	18,358	16,066	13,100
2.6 ข่มขืนกระทำชำเรา	4,435	4,811	5,028	5,090	5,223	5,152	4,644	4,680	4,255	3,771
3. คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์	68,906	67,134	67,007	75,689	76,422	73,022	67,188	59,509	56,798	50,545
3.1 ลักทรัพย์	57,413	52,987	52,752	60,390	62,578	62,000	57,457	50,431	48,790	44,270
3.2 ชิงทรัพย์	2,952	3,661	3,569	4,312	4,146	2,905	2,817	2,439	2,081	1,741
3.3 ชิงทรัพย์	12	13	15	51	17	23	17	14	14	11
3.4 ทรัพย์สิน	286	341	305	317	240	205	251	222	198	189
3.5 ทรัพย์สิน (รวม)	2,100	2,538	2,521	2,701	2,482	2,032	1,732	1,416	1,167	833
- บาดเจ็บ	557	644	687	570	585	463	424	358	287	151
- ไม่บาดเจ็บ	1,543	1,894	1,834	2,131	1,897	1,569	1,308	1,058	880	682
3.6 ปล้นทรัพย์	941	1,712	1,594	1,423	1,276	928	711	576	471	314
3.7 ชิงทรัพย์	298	298	263	330	371	244	207	165	203	153
3.8 ทำให้อายุสั้น	4,904	5,584	5,988	6,165	5,312	4,685	3,996	4,246	3,874	3,034

ผนวก ก. สถิติคดีอาญา 5 กลุ่มย้อนหลัง 10 ปี ระหว่างปี พ.ศ.2545 - 2554 (ต่อ)

ประเภทความผิด	ปี พ.ศ.									
	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
4. คดีที่ไม่สนใจ	48,155	41,090	37,926	39,767	43,672	44,155	43,054	43,282	39,947	31,640
4.1 โจรกรรมรถจักรยานยนต์	19,499	18,950	16,382	16,669	19,702	19,853	20,039	21,039	19,455	12,775
4.2 โจรกรรมรถยนต์	3,270	2,747	3,048	2,888	2,828	2,976	2,712	3,043	2,605	1,720
4.3 โจรกรรมโมโต-กระป๋อง	376	384	318	237	210	132	78	88	88	58
4.4 โจรกรรมเครื่องมือเกษตร	283	253	286	362	299	260	230	121	125	124
4.5 ปล้น-ชิงรถยนต์โดยสาร	1	6	3	2	-	-	3	1	-	-
4.6 ปล้น-ชิงรถยนต์แท็กซี่	51	34	26	9	6	5	8	9	8	9
4.7 ข่มขืนและฆ่า	10	8	12	7	5	8	2	12	9	1
4.8 ลักพาเลี้ยกค่าไถ่	18	20	15	12	10	21	16	5	7	9
4.9 ล้อโกง	7,194	6,774	6,688	7,546	7,839	7,911	7,260	7,228	6,886	7,079
4.10 ยักยอก	17,453	11,914	11,148	12,035	12,773	12,989	12,706	11,736	10,764	9,865
5. คดีที่รู้เป็นผู้เสียหาย	399,692	258,210	195,981	221,350	249,710	284,087	337,201	369,840	385,032	437,854
5.1 อาวุธปืน	20,524	24,334	17,354	19,283	19,641	22,065	22,942	25,945	22,162	24,828
- อาวุธปืนธรรมดา	19,987	22,841	15,920	18,123	18,133	21,016	22,169	25,091	21,463	24,243
- อาวุธปืนสงคราม	537	1,493	1,434	1,160	1,508	1,049	773	854	699	585
5.2 การพนัน	91,367	81,527	78,698	77,858	81,516	82,070	75,254	71,345	64,058	46,775
- การพนันทั่วไป	61,153	57,568	61,764	62,286	63,016	61,631	58,212	54,228	50,062	36,370
- การพนันสลากกินรวบ	30,214	23,959	16,934	15,572	18,500	20,439	17,042	17,117	13,996	10,405
5.3 ยาเสพติด	265,540	123,786	69,990	95,293	110,555	141,820	202,852	236,042	266,010	345,950
5.4 ปราบการค้าประเวณี	19,756	25,559	26,876	25,872	35,563	35,924	34,018	35,369	31,779	19,760
5.5 มีและเผยแพร่วัตถุลามก	2,505	3,004	3,063	3,041	2,435	2,208	2,135	1,139	1,023	541

ผนวก ข. จำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีในสถานพินิจทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิด

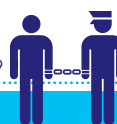
ฐานความผิด	ปี พ.ศ.										
	2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์	7,374	7,949	8,886	10,496	10,733	14,314	14,764	12,658	10,073	9,742	7,780
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย	2,175	3,054	4,843	5,969	6,112	8,284	7,784	6,661	6,388	5,474	4,294
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	10,269	1,479	1,735	2,416	2,680	3,652	2,154	1,916	2,538	1,812	1,644
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข	397	681	1,016	1,149	1,271	1,731	3,247	2,989	2,407	2,300	1,718
เสรีภาพ รื้อเสียและการปกครอง											
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	16,563	16,723	5,897	5,310	6,542	8,803	10,279	11,207	12,352	14,695	15,053
ความผิดเกี่ยวกับอาวุธ	933	1,380	1,957	2,031	2,404	3,414	3,650	3,251	3,413	2,889	2,634
และวัตถุระเบิด											
ความผิดอื่นๆ	2,980	4,019	5,581	5,937	6,338	8,020	9,250	8,299	9,200	7,145	5,524

แหล่งข้อมูล: รายงานสถิติกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2549 - 2554

ผนวก ค. ข้อมูลปริมาณงาน อัตราค่าจ้าง และงบประมาณของกรมคุมประพฤติ พ.ศ.2522 - 2555

ปีงบประมาณ	ปริมาณงาน						อัตราค่าจ้าง			งบประมาณ		
	งานคุมประพฤติ			พร.บ.ฟื้นฟู			รวม	ข้าราชการ	ลูกจ้างประจำ		ลูกจ้างชั่วคราวพนักงานราชการ	รวม
	สืบเสาะ	สอดส่อง	ส่งเคราะห์หลังปล่อย	บริการสังคม	ตรวจพิสูจน์	ฟื้นฟู						
2540	39,715	82,387					122,102	823	304	850	1,977	279,108,300
2541	43,187	91,419					134,606	961	333	914	2,208	251,126,800
2542	44,930	101,599					146,529	961	333	1,942	3,236	237,288,800
2543	45,094	99,905					144,999	961	333	1,942	3,236	385,154,700
2544	42,898	94,962					137,860	958	286	992	2,236	487,422,500
2545	43,819	93,657					137,476	1,511	283	1,589	3,383	441,845,700
2546	80,865	117,993		1,057	7,759	6,503	214,177	1,555	277	1,789	3,621	515,537,600
2547	78,158	118,413	12,171	846	20,529	18,271	248,388	1,533	273	1,903	3,709	818,204,600
2548	95,209	126,974	19,586	964	35,214	31,792	309,739	1,533	270	1,949	3,752	735,128,700
2547	71,054	128,954	24,187	822	45,709	42,659	313,385	1,533	269	1,947	3,749	883,939,200
2550	75,773	137,178	17,979	1,336	56,186	48,895	337,347	1,509	264	1,947	3,720	1,208,945,400
2551	76,954	146,031	22,211	1529	96,397	85,492	428,614	1,494	264	1,946	3,704	1,233,933,800
2552	76,880	178,836	15,928	810	113,800	106,186	492,440	1,489	262	1,945	3,696	1,408,816,500
2553	81,058	172,403	18,284	400	130,402	119,520	522,067	1,489	261	1,945	3,695	1,343,966,200
2554	86,756	197,799	18,923	471	193,558	177,582	675,089	1,395	254	1,800	3,449	1,437,559,700

แหล่งข้อมูล: กรมคุมประพฤติ

สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม
อาคารรัฐประศาสนภักดี (อาคารบี) ชั้น 9
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา ฯ
ถนนแจ้งวัฒนะ เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทร. 0-2141-3779 แฟกซ์ 0-2143-8931
<http://www.oja.go.th>